

Наше Слowo

PIK LXVI № 33 (3340) WARSZAWA, 15 SERPNIA 2021 ROKU
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Рідне село, рідні співанки

Серед крутих гірських доріг, які перетинають часті залізничні переїзди, серед прудких рік Сяну і Ослави, які кружляють поруч, за Сяноком, Загір'ям, Поражом, Мороховом – щороку лунає українська пісня. Як відомо усім, у цьому регіоні, у селі Мокре Сяницького повіту відбувається радісне Свято культури над ославленою Ославою. Мокре після пандемії привітало своїх гостей уперше – і що сильно відчувалося – усім присутнім цієї зустрічі дуже бракувало.

У межах «Свята культури над Ославою» відбулися вечорниці «За нашим столом» з майстер-класами народного співу і танцю, а також концерт фольклорних ансамблів з Мокрого та околиць. Через тиждень (тобто 16 серпня цього року) від головних подій планується також виступ театру з Народного дому з Перемишля. Він покаже спектакль на основі спогадів українців, які повернулися до цього міста, «Що це за життя без ріки?».

Під час головного концерту «Свята української культури над Ославою» виступили ансамблі: «Малинячок», «Співанка», «Лем ми», «Вишня», «Відимо», господарі події «Ослав'яни», а також вокальний гурток сільських господинь з поближного села Війське. Свято організував, як завжди, місцевий гурток Об'єднання українців у Польщі у співпраці з Місько-гмінним осередком культури і спорту в Загір'ї, фінансовою

підтримкою Міністерства внутрішніх справ і адміністрації та місцевих самоврядних установ: уряду міста в Загір'ї та солтиства Мокре. Почесний патронат над заходом надав бурмістр міста та гміни Загір'я.

Дуже позитивно вражає кількість осіб, яка цього року взяла участь у події. Серед глядачів концертів були люди, спрагли можливості зустрітись, одягнути вишиванку, відновити контакти. Представники різних поколінь українців чекали на приємні враження. Слід згадати, що як на сцені, так і серед публіки було дуже багато молоді. Організатори незмінно дбають про добрий настрій та атмосферу цього заходу. А місцеві активісти долучаються до підтримки українського суголосся у своєму регіоні. Особливі своєю енергетикою «Ослав'яни» плывуть проти течії і, попри те, що живуть і працюють на своєрідному «кінці світу», – серед них

дуже багато молодих облич та свіжої енергії. Присутність на сцені та можливість тішити публіку беззмінно приносить їм дуже багато щирої радості, що впливає на успіх цього ансамблю. Усе це сприяє тому, що своєю діяльністю

допомагають зберігати українську ідентичність серед людей, які живуть у цих околицях. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА
Фото авторки тексту

Ода неділям

ДАРИНА
ПОПІЛЬ,
журналістка

Усе своє життя я не надто любила неділі. Вони видавались мені нудним, розтягненим, непотрібним часом поміж суботою і понеділком. Суботи — це завжди були якісь гості, вечірки, зустрічі, культурні події. Після цього половина неділі, бувало, йшла на сон та відпочинок. А інша половина — на тяжку усвідомленість, що завтра вже початок нового тижня, а сьогодні залишився лише кавалок дня, протягом якого вже ніц не встигнеш. Він лише дратує тебе своєю короткістю і відсутністю сенсу. Понеділок вже ось-ось буде на порозі, ти вже відчуваєш його важке дихання і хриплий шепіт: лягай спати сьогодні раніше, бо завтра знову вранці важко буде встати.

Ніколи для мене неділі не мали теж глибоко усвідомленого, релігійно-святого сенсу. Моя сім'я радше віруюча, аніж релігійна. Мені привили духовні цінності, я маю свої важливі молитви, улюблених святих. Я постійно розмовляю з Богом, Матінкою Божою і Янголом-Хоронителем, але ми ніколи не ходили щонеділі до церкви. Можливо, зокрема і через це якихось недільних ритуалів у моєму житті майже не було. А цей день функціонував радше як тунель, портал, квантовий стрибок поміж суботою і понеділком.

Утім, життя у все вносить свої корективи — особливо доросле, емігрантське життя.

Останніми роками у Варшаві неділі почали — пробачте за те, що це може видатись богохульством — «воскресати» для мене. Одна з причин — моя робота коректорки у «Нашому слові». У допандемійні часи ми верстали номер у редакції по п'ятницях і понеділках (за-

раз ми готуємо тижневик дистанційно). Процес цей був завжди дуже насиченим. Тож у суботу треба було віддихатись, але ще — встигнути прибрати в хаті і зробити покупки (тут хочу поскреготати зубами у бік «неторгових неділь» у Польщі, бо колись у святу неділеньку можна було розслаблено ходити у магазин). І нерідко вечорами по п'ятницях або суботах бували якісь події, зустрічі. Але у дорослому віці їхній післясмак зовсім не такий, як раніше. У неділю ти вже просто тишишся, що вона є, готовий цілувати ноги тим святым, що придумали цей день, який дає тобі змогу перевести дух поміж п'ятницею-суботою та понеділком. Цей день потроху став часом для себе, коли вже усе прибрано, приготовано, зроблено, але ще не розпочався марафон нового тижня (і верстки номера), тож ти можеш зробити щось для душі чи тіла, для творчості, а не тому, що горять дедлайни (власне, цей текст пишу якраз у неділю).

Але виявляється, що метаморфоза неділі у нашому людському житті безкінечна. Як я писала вище, у моїй родині не було заведено щотижня ходити до церкви. Та й служби Божі мені завжди здавались надто формальними, метушливими. Мені важко було з'єднатися з Богом серед натовпу людей, вловити момент святості, коли душно, болять ноги і спина, а отець так проповідує чи співає, що нічого незрозуміло. У такі моменти мені було завжди соромно за себе, бо хотілося лише одного: аби ця церковна формальність завершилась, я могла вийти на свіже повітря і подякувати Богові і собі, що вмію з ним спілкуватись поза межами святинь.

Коли ми мешкали у Варшаві, до нашої греко-католицької церкви я потрапляла нерідко, найчастіше — аби занести перед службою примірники «Нашого слова». Я старалася прийти до літургії, щоби спокійно помолитись, поставити свічку і піти.

Але восени ми з чоловіком стали «подвійними» мігрантами. Я прожила у польській столиці 7 років, коханий — 10, а тоді ми поїхали за новими пригодами до німецького Магдебурга. І тут

неділі нас здивували ще більше. Маючи перед переїздом вже одну файну знайому у новому місті, ми знали, що тут є невелика українська громада і відбуваються українські служби Божі. Ми з Сашком іще постійно жартували, що от переселимось і станемо релігійними, будемо ходити щонеділі до церкви (ми страшні сплюхи, вихідні для нас — це єдиний час, коли можна виспатись, тому сама ідея вставати рано до церкви здавалася нереальною).

Перші місяці після переїзду служб не було через пандемію, а потім ми зимували у рідному Львові. Згодом прийшла пора Великодня, і ми пішли освячувати кошики. Як це часто буває, місцевий костел дає можливість проводити українцям свої літургії. У мене до костелів — давня естетична слабкість. Вони просторі, елегантні, у них немає нічого зайвого, жодного пафосу та роззяцькованості. Великодня служба була дуже довга. Ми вийшли пізно і були втомлені, але окрім цього, на свій подив, я відчувала також якийсь затишок, спокій. Вже тоді я вперше подумала, що мені сподобалося бути на службі, слухати отця і чудовий спів. І ми якось мимоволі з коханим без слів вирішили, що будемо ходити до церкви у Магдебурзі.

І ось тут — недільне диво див. Виявилось, що служби проходять не щотижня, а приблизно раз на 3 тижні, не зранку, а на 15:00. Неначе вищі сили, не кваплячи нас і не перевантажуючи, вирішили розпочати наше знайомство з релігійними неділями із дуже легкого рівня.

Ніколи не думала, що буду дивитись у календар і чекати, коли прийде «саме та» неділя із запланованою службою. Із кожним разом на літургії я дедалі більше проникаю в суть цього дійства. Починаю відчувати у храмі того самого, живого Бога, з яким я собі з дитинства щиро розмовляю на самоті.

Звісно, цій магдебурзькій метаморфозі наших неділей сприяє низка причин. По-перше, під час служби панує дуже затишна, невимущена, можна сказати — домашня атмосфера. Людей мало, усі між собою знайомі, вони приходять до святині, щоби побути разом, відчути піднесення, умиротворення, яке дає спільне таїнство літургії. По-друге, найважливішим, мабуть, є те, як

і що промовляє до вірян отець Сергій. Він приїздить із Берліна. Дуже добре відчувається, що не заради того, аби просто відбути службу, як це, на жаль, часто можна спостерігати у храмах. Ні, він їде спеціально до цих людей, бо має що їм (нам) сказати. Отець Сергій не просто читає уривки з Євангелій, а проводить алюзії із теперішніми часами, розповідає про речі, важливі для сучасної людини, говорить, як нам у цьому швидкому світі не втратити себе, любов і Бога. Отець уміє пожартувати, його мова — жива і справжня.

Ще одна річ, яка привела нас на служби, — це, звісно, ця наша «міграція з міграції». У Варшаві ми ніколи не були так обмежені у спілкуванні з іншими людьми, як у Магдебурзі. І, як би це зараз пафосно не звучало, ми шукали людей, а знайшли Бога. Точніше, збагнули, що він є не лише у наших серцях, що його можна відчути й у храмі.

Після однієї з проповідей отця Сергія я також задумалась над тим, що ми живемо у часи, коли всі працюють над своїм саморозвитком, ходять до психологів, лікуються від депресій, шукають сенсу в житті. Це чудово, що людина має безліч різних шляхів для того, аби будувати свою силу, щастя, працювати над настроєм і самопочуттям. Але мудрий отець, виявляється, часто буває кращим від модного коуча або психолога. Щира спільна молитва може викликати справжній катарсис. Заглиблення у себе, найпотемніші куточки своєї душі під час мелодійних співів на службі Божій — це не гірше за крутий майстер-клас, який вчить пізнати себе.

Я недавно писала, що кожного дня ми вибираємо, чи будемо сьогодні любити себе, чи ні. Я вірю, що Бог — це любов, тому його я обираю теж.

Я вдячна неділям за те, що можу із задоволенням подумати про все на світі. Вони вже давно не здаються мені безглуздими та нудними. Це час, коли можна трохи спинитись.

Щопонеділка ми верстаємо для вас номер і надсилаємо його до друкарні. Щонеділі, часто у наших серцях і головах, зароджуються найкращі ідеї для наступних текстів. Як добре, що тиждень складається не лише з понеділків, а життя — не тільки з роботи і відпочинку від неї. ■

«Відчула себе, як темношкіра»

На сторінках «Нашого слова» № 32 від 8 серпня 2021 року розгорнулася дискусія навколо статті Марка Сирника «Навчання української мови в Польщі-2021, або Освіти портрет без прикрас». Автор показує освітні проблеми, порушує питання відносин українців з України із нащадками жертв акції «Вісла». Тут — багато правильних думок. Виправданими є коментарі голови Об'єднання українців в Польщі Мирослава Скірки щодо необхідності співпраці цих двох громад та слова відповідальної редакторки «Нашого слова» Христини Заник про неприпустимість антагонізації їх. А я ж хочу звернути увагу на інший аспект цього питання у Польщі — відсутність української вагомості й океан негативу, пов'язаний з українством. Ці справи не можна розглядати окремо від описуваних Марком Сирником освітніх проблем та згаданих

Мирославом Скіркою асиміляційних процесів. Недостатньо заохочувати молоде покоління нащадків жертв акції «Вісла» вивчати українську мову, якщо вони, виростаючи у загальнопольському середовищі — навіть у дуже патріотичній родині, — не знаходять навколо вагомих українських елементів. Амбітним молодим людям не можна бути в «гетто»! Та й ще оточеним таким негативним контекстом. При невеликій обізнаності можна сприйняти ці звинувачення як істину.

І тут я повертаюся до теми, про яку вже неодноразово писав — відсутність української високої культури в польських закладах. Українського репертуару не знайти у філармоніях, драматичних та оперних театрах. Звичайно, було би цікаво дізнатися, який відсоток українців відвідує ці установи і для якої частини з них ця ситуація є дивною, щоби не сказати непринятною. Я усві-

домлюю, що так звана «висока культура» (буду наполягати, що це поняття має сенс, попри різні думки тих, хто хотів би від нього відмовитися) доходить до невеликого відсотка суспільства. Але люди, які в цьому контексті функціонують, — це еліта, яка є творцем публічної думки. І навіть при тому, що українські діти та їхні батьки далекі від цих місць, — якби там відбувалося щось українське та вагоме, воно мало би діяти і до їхнього середовища. Можливо, це також стало би причиною ці місяці відвідати.

Замкнення в межах церковних та громадських заходів навряд чи дасть почуття гордості молодим людям. Отже, крім усіх зусиль, які треба докласти для вирішення описаних Марком Сирником проблем, є ще питання «вбудовування» українства у загальнопольський простір. Тут, з моєї точки зору, було зроблено вкрай мало. А українські активісти в різних місцевостях Польщі, де є згадані культурні установи, могли би звертатися до них із запитом про укра-

їнський репертуар. Звісно, для цього треба й самим бути обізнаними, тож чергове завдання — розширювати свої знання й заодно передавати їх дітям.

Проблеми з ідентичністю і відсутністю української вагомості в польському просторі стосуються не тільки нащадків жертв акції «Вісла». Вони зачіпають і приїжджих з України. Можливо, не такою мірою, оскільки вони могли би привезти відчуття української вагомості з собою, але оскільки з цим і в них на Батьківщині є проблеми з усюдисшою російською парадигмою — тут ці питання також можуть з'явитися дуже швидко. На уроках музики, наприклад, вчителі не дадуть учням українського твору — польські викладачі про це, як правило, нічого не знають.

Підсумовуючи — без праці над українською вагомістю в Польщі не вдасться подолати й описаних у згаданих статтях проблем, й багатьох інших. Включно з цією пригодою велосипедистки, яка «відчула себе, як темношкіра». ■

Роман РЕВАКОВИЧ

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Виставка про польсько-український союз в Солині

Фото Павла Лози

На греблі в Солині (Підкарпатське воєводство) можна побачити виставку просто неба «Юзеф Пілсудський та Симон Петлюра – творці польсько-українського союзу 1920 року». Захід, підготовлений ряшівським відділенням Інституту національної пам'яті, презентує досі маловідомий у Польщі аспект боротьби за незалежність через призму життя Юзефа Пілсудського та Симона Петлюри. Їхній союз 1920 року дозволив припинити кривавий польсько-український конфлікт, який тривав з 1918-го, і дав змогу спільно боротися з більшовицькою Росією. На виставці, окрім отамана Петлюри, представлено також інших видатних воїнів Української Народної Республіки; описані долі тих, хто після інтернування лишився у Польщі, та польські цвинтарі, де сьогодні вони спочивають. Можна побачити багато фото, зокрема знімки з ходи вулицями Перемишля на цвинтар у Пикуличах у 30-х роках ХХ століття.

Автор виставки – д-р габ. Станіслав Степень, експерт з польсько-українських відносин та біограф Петлюри. Робота над нею тривала понад рік. Вона створена на основі матеріалів із Польщі, України та Франції. Як зазначено на сайті ряшівського відділення ІНП, мета виставки – продовжувати процес відновлення історичної пам'яті, знищений комуністичною системою. Колекція має бути доступна як у Польщі, так і в Україні.

Пластова ватра до Дня Незалежності України

Члени української скаутської організації в Польщі Пласт запрошують взяти участь у ватрі у Варшаві, яка буде присвячена 30-літтю Незалежності України. Вона відбудеться 15 серпня за адресою: Wał Zawadowski. Початок о 18:00.

Нагадаємо, через два дні після цього пластуни розпочинають таборвання. Цього року, окрім юнацького та новацького, відбудеться також перший пташачий табір для пластових родин. Більше інформації шукайте на фейсбук-сторінці («Пласт Польща»).

«Полум'я братерства» втретє

Фото Павла Лози

Цього року третій раз відбудеться акція «Полум'я братерства». Цей захід започаткували польські гарцери спільно з українськими пластунами. Уперше він пройшов 14 серпня 2019 року, у переддень 99-ї річниці Варшавської битви, одночасно у кількох десятках місцях поховань воїнів УНР у різних населених пунктах Польщі. Українці разом із поляками одночасно запалили на могилах вогонь – «Полум'я братерства». Цією ініціативою молодь хотіла наголошувати, що в спільній історії двох народів є позитивні моменти, які повинні бути основою для побудови кращого майбутнього.

Ми заохочуємо наших читачів приєднатися до акції і цього року. Вона традиційно відбудеться 14 серпня о 18:00. Нагадаємо, що поховання бійців УНР знаходяться не лише у Варшаві, Любліні, Перемишлі чи Кракові, а й у багатьох менших містах та містечках Польщі. На фото – минулорічна акція «Полум'я братерства» у Варшаві.

Польські спортсмени українського походження на Олімпіаді-2020

Фото з facebook.com/MalgorzataHolubFanPage

Збірна Польщі в естафеті 4×400 метрів на Олімпійських іграх у Токіо здобула золоту медаль. Це змагання відбулося вперше в історії Олімпіади. У півфіналі в польській команді бігла спортсменка, яка має українське походження.

Йдеться про Малгожату Голуб-Ковалик (Małgorzata Hołub-Kowalik). Вона народилася в українсько-польській сім'ї у Кошаліні (Західнопоморське воєводство). Дівчину хрестили у місцевій греко-католицькій церкві, вона була ученицею пункту навчання української мови. Частина родини Малгожати Голуб-Ковалик з боку батька досі ходить до греко-католицької парафії у Кошаліні, а її дядько співає в українському хорі.

Спортсменка-спринтерка є не лише золотою призеркою Олімпіади-2020 у змішаній естафеті 4×400 метрів. У 2019 році вона здобула бронзову медаль під час Чемпіонату світу у Лондоні.

Ще один польський спортсмен, який має українське коріння, – Томаш Барняк – разом із колегою Віктором Глазуновим у фіналі Олімпіади в олімпійській регаті на каное-двійці на 1000 метрів зайняв сьоме місце. Уродженець міста Венгожево (Вармінсько-Мазурське воєводство) є чемпіоном світу та віцечемпіоном з веслування на байдарках. Рідні Томаша Барняка були виселені у північно-східні регіони Польщі в межах акції «Вісла» у 1947 році.

«Депортація 44-46» у Кракові

Фото з фейсбук-сторінки «Депортація 44-46»

У межах показів українського кіно «Схід-Захід» у Кракові 5 серпня відбувся перегляд документального фільму Оксани Моргунець-Ісаєнко «Депортація 44-46». Це документальна стрічка, присвячена виселенню понад 480 тисяч українців з території сучасної південно-східної Польщі у 1944-1946 роках. Зйомки тривали у червні та липні 2020-го (на фото). Офіційний трейлер з'явився у лютому цього року. У фільмі використані архівні кадри, тогочасні газети, історичні фотографії та мапи, а також показана історія однієї з депортованих, яку через двадцять років затримав КДБ (або КГБ, як кажуть українці у Польщі) за поширення інформації про примусовий характер виселення. Науковим консультантом стрічки був історик Роман Кабачій. Сценарій рецензували професори: Ряшівського університету – Ян Пісулінський та Київського національного університету імені Тараса Шевченка – Володимир Сергійчук. Організатором показу стрічки у Кракові був Фонд масових видовищ.

Підтримаймо проєкт «Польща та Україна: минуле та майбутнє»

Це ініціатива Польсько-українсько-канадського стипендіального фонду «Калина» та видавництва «Nieoczywiste». Завдяки стипендіям інституції мають вийти дві книги. Автором першої, присвяченої мину-

лому, буде поляк, а другої, що стосується майбутнього, – українка. Через рік обидві роботи будуть опубліковані польською мовою у видавництві «Nieoczywiste», а згодом вийдуть і українською.

– Це видавництво заснував поляк Гжегож Богута. Написання таких книг було його ідеєю. Він має багато партнерів у Києві, завдяки чому видання з'являться й українською. Цілком можливо, що вони також будуть перекладені англійською, – говорить Гражина Станішевська, голова фонду «Калина».

Громадська діячка зазначає, що сьогодні у Польщі бракує книги, яка би показувала польсько-українські відносини у перспективі століть.

– Як колишня вчителька я знаю, що таких видань – де історія описана науково-популярною мовою – не вистачає також у школах, – пояснює голова Фонду.

Автором першої книги має бути політолог Адам Балцер, програмний директор та викладач Колегіуму Східної Європи Варшавського університету, який кілька років веде на радіо TOK FM подкаст, присвячений багатокультурній спадщині Речі Посполитої. Його книга має спонукати поляків та українців глибше познайомитися одне з одним. А це, як зазначає голова Фонду, потрібно, тому що сьогодні історія є ключовим джерелом польсько-української «напруги».

Авторкою другого видання стане політологиня Надія Коваль. Вона завідує інформаційно-аналітичним відділом Українського інституту в Києві, раніше працювала у Дипломатичній академії України, Національному інституті стратегічних досліджень та в Українському інституті майбутнього.

Надія Коваль напише книгу «Польща та Україна 2050: разом, пліч-о-пліч чи проти?». Це також буде науково-популярна робота про довгострокове майбутнє двох країн з перспективи регіонального, європейського, євразійського та глобального контекстів. У виданні будуть представлені різні сценарії розвитку Польщі та України з урахуванням соціальних, політичних, економічних, демографічних процесів, і те, як ці сценарії вплинуть на польсько-українські відносини. Книжка спробує відповісти на питання: яку роль Польща та Україна можуть відіграти одна для одної у 2050 році.

– Я покладаю великі сподівання на книгу Надії і розраховую, що вона стимулюватиме дискусію. Можливо, це навіть допоможе розробити якусь раціональну довгострокову політику двох держав. Бо сьогодні її немає, – додає Гражина Станішевська.

Автори постійно консультуватимуться з дослідниками та експертами з обох країн. Для реалізації ініціативи потрібно 17 тисяч злотих, завдяки яким Адам Балцер і Надія Коваль матимуть фінансування на написання своїх книг.

Нагадаємо, що стипендіатом фонду «Калина» був доктор Євген Місило. Завдяки підтримці інституції він зміг знайти та опрацювати документи і звіти про злочини, скоєні офіцерами польської комуністичної влади щодо українського та польського цивільного населення – в'язнів табору в Явожні у 1947–1949 роках. Другим стипендіатом став доктор Маріуш Сава, який зібрав матеріали про злочин, вчинений Армією Крайовою і Селянськими Батальйонами 9-10 березня 1944 року в Сагрині та інших селах Грубешівського повіту.

Підтримати однорічну стипендію для Адама Балцера і Надії Коваль можна на фейсбук-сторінці Польсько-українсько-канадського стипендіального фонду «Калина» («Kalyna» – Fundacja Stypendialna) або зробивши переказ за такими реквізитами:

Polsko-Ukraińsko-Kanadyjska Fundacja
Stypendialna KALYNA
ul. Krasińskiego 5a/10
43-300 Bielsko-Biala
Номер рахунку:
14 1600 1462 1879 9843 2000 0001

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Меншини отримують підтримку, але не без проблем

Вища контрольна палата (ВКП, пол. NIK – Najwyższa Izba Kontroli) перевірила, чи у 2018-2020 роках публічна адміністрація правильно підтримувала нацменшини у Польщі. Загалом роботу відомства оцінили позитивно, а зауваження стосуються, зокрема, освітніх завдань.

Свій звіт ВКП оприлюднила в липні, перевірівши близько 40 установ, зокрема Міністерство внутрішніх справ і адміністрації, Міністерство національної освіти, 6 воєводських управлінь, 12 органів самоврядування, 12 початкових шкіл та 6 гмінних установ культури. У документі сказано, що за досліджений період з бюджету МВСіА на підтримку громад потратили 53 мільйони злотих. За ці кошти виконали 1374 завдання.

У звіті відзначається, що міністр національної освіти забезпечив стабільне викладання нацменшинних мов, можливості професійного розвитку для вчителів тощо. У 2019-2020 навчальному році мови громад вивчали понад 78 тисяч учнів. Найбільш численні групи – це німці (51750), кашуби (20245), білоруси (2589) та українці (2564). Навчання відбувалося у трохи понад 26 тисячах початкових шкіл, 1419 середніх та 51750 міжшкільних пунктах навчання. Міністр освіти сприяв також доступові учнів до підручників. У 2018-2020 роках до відомства надіслали 15 заяв про дозвіл на їхнє використання у меншинному навчанні, 13 з яких затвердили. У зв'язку з тим, що від видавців не було пропозицій щодо українських підручників для ліцеїв та технікумів, Міністерство освіти доручило це завдання Люблінському католицькому універ-

ситетові ім. Яна Павла II. Вартість договору становить 303 тисяч злотих, усі частини підручника мають бути готові до 2022 року.

У Польщі до стандартної субвенції на одного учня у випадку нацменшинного навчання нараховується додаткова сума. У 2020 році таке збільшене фінансування становило загалом 422 млн 900 тисяч злотих. Але школи не можуть ним користуватися для роботи з учнями-іноземцями. А як виявили під час контрольних процедур – такі випадки траплялися, зокрема, і в українських школах. Загальна сума неправильно нарахованої субвенції становить 3 з половиною мільйонів злотих. Проблема виникла, бо Система освітньої інформації (COI) дозволяла додавати іноземців до списків учнів, які підпадають під нацменшинне навчання. Система не блокувала такі дії та не видавала повідомлення про помилку. Лише під час перевірки Міністерство освіти ввело новий механізм, який має допомагати директорам шкіл правильно укладати списки дітей. «До завершення контрольних процедур в COI не ввели механізму блокування неправильних даних. На думку ВКП, при виявленні у деяких школах та органах самоврядування неточностях такий механізм був би найефективнішим знаряддям нагляду над правиль-

ністю даних учнів, які підпадають під нацменшинне навчання», – стверджується у звіті. Окрім цього, ВКП зауважила, що всі перевірені школи забезпечили навчання мов громад, але не у всіх були організовані уроки з історії та культури.

Палата перевірила також спосіб виконання нацменшинних завдань гмінними установами культури. Виявилось, що більшість із них не має у своїх статутах пунктів, пов'язаних із популяризацією культури громад, і дуже рідко цим займалася. Директори цих інституцій пояснювали, що не було правового наказу виконувати такі завдання. А якщо це таки робили, то найчастіше – у межах заходів, адресованих усьому суспільству. ВКП підкреслює, що на цю проблему вказували вже під час перевірки 2009 року. Винятком є Будинки литовської культури в Пунську, який був створений спеціально для потреб литовської меншини. У звіті відзначається, що у 2018-2020 роках установа мала музей-заповідник, у якому презентували понад 1600 експонатів з різних литовських сіл. Окрім цього, у 9 тамтешніх колективах працювало 300 аматорських артистів. У Будинку литовської культури проводили також театральні вистави, концерти, виставки та інші культурні заходи, адресовані меншині; організовували поїздки до інших культурних установ, зокрема і в Литві. Варто зауважити, що про необхідність створення таких спеціалізованих інституцій меншинні лідери говорять роками, але поки що без ре-

зультату. Приклад Пунська є черговим доказом слушності цієї тези.

У звіті ВКП підкреслюється, що у всіх воєводських управліннях працювали уповноважені у справах нацменшин. Однак в жодному з них не було прописаних правил координування на території воєводств дій публічної адміністрації щодо такої групи громадян. Контрольна палата заявила, що деякі управління свою активність зводили до відвідування культурних заходів, організованих меншинами.

На основі результатів перевірки Вища контрольна палата надала свої рекомендації. У спільних для Міністерства внутрішніх справ і адміністрації, воєвод та самоврядування порадах говорять про необхідність моніторингу проблем та потреб меншин – МВСіА повинно розробити для цього ефективну систему. Воєвод додатково попросили координувати діяльність, адресовану громадам. Усім задіяним у процес доручили дотримуватися правил Системи освітньої інформації і не додавати закордонних учнів до системи меншинного навчання. ВКП закликає директорів самоврядних культурних установ виконувати завдання для громад та здобувати кошти із зовнішніх джерел на такі проекти. Регулятор вважає також, що в Міністерстві освіти і надалі повинен працювати робочий колектив у справах підручників та допоміжних матеріалів, щоби якнайшвидше вирішити проблеми з їхньою доступністю для учнів. ■

Григорій СПОДАРИК

ПОДІЇ

Пикулицькому цвинтареві готують «конкуренцію»

У середу вранці, 28 липня, на ділянці, яка межує з Українським воєнним кладовищем у Пикуличах (ділянка № 974/4, obr. 212, Перемишль), можна було помітити метушню. Двоє молодих чоловіків – власник приватної фірми, яка займається геологічними пошуками, та науковий співробітник відділення геології Ряшівського університету – почали монтувати обладнання для перевірки верхнього шару ґрунту. У розмові з представником Об'єднання українців у Польщі, який приїхав на місце, чоловіки сказали, що проведення робіт замовила у них перемиська адміністрація. Вони мають з'ясувати, чи знаходяться під землею останки вояків часів I Світової війни, зокрема австрійської або угорської армій.

Через тиждень роботи набрали обертів. Хоча, за словами пошукової групи, нічого особливого не знайшлося, вони вирішили провести масштабні розкопки, які розпочалися у понеділок, 2 серпня. Додана до статті

фотографія ілюструє стан майданчика наступного дня – у вівторок, 3 серпня, коли на місце прибув кореспондент «Нашого слова».

На той момент там перебував також відомий своїми антиукраїнськими по-

глядами депутат перемиської міської ради Мірослав Майковський. Він і його люди (усього близько 8 осіб), що діють в очолюваній ним історичній реконструкторській групі, допомагали із розкопками. На стовбурі дерева посередині майданчика прикріпили біло-червоні прапори.

Участь у роботах команди Майковського підтверджує підозри перемиських українських діячів, що ініціатором і рушійною силою цього задуму є ще один депутат міської ради – Анджей Запаловський. Читачам «НС» варто знати, що «дує» Запаловського-Майковського у 2019 році успішно провів акцію з ліквідації у Перемишлі вулиці імені блаженного Йосафата Коциловського.

Ми дізналися, що мер міста Войцех Бакун сповістив українське посольство у Польщі про описані вище роботи лише після того, як вони вже почалися. Ми не можемо, на жаль, перевірити ці дані на 100%, але нам повідомили, що консульства Австрії та Угорщини отримали цю ж інформацію з випередженням. Знаємо точно, що на місці розкопок присутні принаймні представники Угорщини.

Усе вказує на те, що метою робіт є передусім заблокувати плани збільшення українського воєнного кладовища. Вже кільканадцять років існує ідея включення до нього ділянки, на якій зараз ведуться розкопки. Саме там мав бути споруджений меморіал чи навіть пантеон. Його концепція і попередній проєкт-візуалізацію розробили ще на початку 2000-х років.

Якщо ж на цьому місці знайдуть останки австрійських чи угорських солдатів, влада Перемишля, особливо згадані вище депутати, всіляко сприятимуть створенню там іншого відповідного меморіалу, «захистивши» таким чином територію від «українізації».

Українські дипломатичні служби в Польщі вже відреагували на ситуацію. 5 серпня нам повідомили:

«У відповідь на запит газети „Наше слово” щодо проведення археологічних робіт поряд з Українським військовим кладовищем у Пикуличах (м. Перемишль) інформуємо Вас про таке.

Посольство України в Республіці Польща отримало офіційний лист мера міста Перемишль Пана Войцеха Бакуна з інформацією щодо проведення археологічних робіт на ділянці № 974/4 тоді, коли ці роботи вже були розпочаті.

Посольство України офіційно звернулося до польської сторони, інформуючи про те, що роботи на вищезгаданій ділянці мають відбуватися за участю української сторони та висловило прохання включити до цих робіт українських експертів».

Справою зацікавився також Український інститут національної пам'яті.

Усі погоджуються, що роботи такого типу, безпосередньо поруч із офіційно визнаним обома державами українським воєнним кладовищем, повинні відбуватися не лише після повідомлення та узгоджень зацікавлених сторін, але й обов'язково у присутності їхніх представників.

«Наше слово» буде слідкувати за розвитком подій і повідомляти про них читачів. ■

Кореспондент із Перемишля
Фото автора статті

Фото зроблене 4 серпня 2021 року близько 15.20

30-ЛІТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Українська незалежність очима самих українців: як гуртується нація

Зазвичай ми оцінюємо розвиток країни за якимись «зовнішніми» показниками, наприклад, рівнем добробуту, якістю державних послуг, прозорістю системи чи досягненнями на міжнародному рівні. Але фундаментом суспільного прогресу є все-таки наші уявлення про самих себе. Хто ми? Як себе ідентифікуємо? Чи мислимо про себе як про спільноту? Цей більш глибокий рівень соціальних зв'язків створює підвалини для єдності і згуртованості, без яких суспільство і тим більше політична нація просто неможливі. І у контексті 30-річчя незалежності особливо важливо подивитися: а як змінюються уявлення українців про самих себе? Передусім – на фоні таких соціально-політичних потрясінь, як Революція гідності, російська агресія і затяжний конфлікт із окупацією територій.

Громадянська ідентичність — ключова

Від 2014 року помітні два основні тренди у громадській думці. З одного боку — загальнонаціональна ідентичність, коли люди вважають себе передовсім громадянами України, поступово і неухильно зростала. З іншого боку, регіональна ідентичність втрачала свої позиції і популярність.

Станом на кінець 2020 року 85% українців відчували себе громадянами України. І це — найвищий показник за усі роки незалежності. Регіональна ідентичність, навпаки, має найнижчий рівень популярності. Так, мешканцем конкретного регіону (як варіант первинної ідентичності) себе називають тільки 7%.

Заради справедливості треба сказати, що і до 2014 року загальнонаціональна самоідентифікація теж переважала у громадській думці. У грудні 2013-го, зокрема, 54% вважали себе передусім громадянами України, на другому місці була регіональна ідентичність (35%). Але, по-перше, зміни за останні 7 років очевидні, а по-друге — тоді так було в середньому по країні, але не в усіх регіонах.

Загалом національна самоідентифікація переживала два ключові сплески в історії України. Перший — 2005 року (від 44% до 55%), а от вдруге — вже на початку 2014-го (від 51% до 65%). В обох випадках це була певна соціальна емоція-відповідь на події загальнонаціонального масштабу: Помаранчева революція, а згодом — Євромайдан та російська агресія. І те, й інше ставило питання про українців як згуртовану спільноту.

Утім, хоча суспільство навчилося жити в нових реаліях — з агресією та окупацією Донбасу і Криму, жодного «відкату» в питанні самоідентичності не відбулося. Навіть навпаки. Наприкінці 2014 року вже 73% українців вважали себе передусім громадянами своєї держави, а у грудні 2020-го — 85,4%. Оскільки основне «змагання» відбувалося саме між загальнонаціональною та регіональною ідентичностями, то перша тут повністю взяла гору. І навіть якщо нинішній історичний максимум у 85% і зміниться, повернення до показників штибу 2013 року вже, очевидно, не буде.

Регіональна ідентичність: як і чому вона стала менш популярною?

Якщо в середньому по країні загальнонаціональна самоідентифікація дійсно переважала вже давно, то на регіональному рівні були відмінності. Не у всіх макрорегіонах саме такий варіант був найбільш популярним.

Так, у 2015 році місцево-регіональна ідентичність продовжувала бути популярнішою на підконтрольному Україні Донбасі, а на Півдні вона практично дорівнювала загальнонаціональній. У той же час в усіх макрорегіонах, включно з Півднем, Сходом та Донбасом, більшість населення пишалася тим, що вони — громадяни України. Причому так само, як і у випадку із національною самоідентифікацією, відчуття гордості за своє громадянство теж зростало.

На кінець 2020 року національна ідентичність уже переважала у всіх макрорегіонах країни. Від Сходу (79%) — до Заходу (90%). Різниця між ними

перестала бути разючою. І це — символ руйнації тих відмінностей, які існували протягом довшого періоду незалежності України.

Власне, у часи серйозних соціально-політичних змін суспільство або гуртується навколо спільних проблем — громадяни починають більше, ніж до того, відчувати свою спільність — або старі лінії розколу поглиблюються і фрагментують цю спільноту. Українське суспільство ж, попри різні політичні події і боротьбу, все-таки іде за першим, більш оптимістичним сценарієм.

Соціологічні дослідження доводять це й іншими відкриттями. Так, після подій 2014 року різко збільшилася впевненість, що головне, що об'єднує людей в Україні, — це їхні патріотичні почуття. З усіх імовірних варіантів соціального «Ми» українці частіше за все обирають «родину і друзів» та «громадян України». Усе це — про політичну націю. Ці зміни не такі очевидні, як запит на реформи чи боротьбу з корупцією, але вони вже відбуваються. Саме це створює фундамент для розвитку суспільства в історичній перспективі. І цим трендом об'єднані всі макрорегіони держави.

Незалежність як єдино правильний вибір

Кожного року після проголошення незалежності соціологи моделюють у своїх опитуваннях гіпотетичний референдум про неї. За це в їхній бік часто звучить критика (хоча не критикує соціологів тільки лінивий). Утім, саме такі дослідження мають історичне значення: ми дивимося на приховані настрої щодо державності і незалежності, визначаємо, де є потенційні зони ризику — чим, наприклад, антиукраїнські сили могли би маніпулювати.

І всі ці моделювання доводять: з 1991 року українці свого вибору «за» незалежність України не змінили. Він знову би повторився, причому в усіх макрорегіонах.

Так, це не означає всезагального задоволення статусом-кво в плані розвитку держави — ці речі, скоріше, взагалі не пов'язані. Але, можливо, і на краще, що громадяни це розділяють. Адже пишати своїм громадянством, вважати себе передовсім громадянином своєї держави — це вибір ціннісний, навіть у чомусь — ідеологічний. А от оцінити рівень поступу України — це сьогодні, рівень задоволення цілком конкретних потреб людей у добробуті і кращих умовах життя.

У нас є ще чимало таких прихованих від непідготовленого ока парадоксів. Наприклад, з одного боку, ніхто себе не ототожнює з Радянським Союзом, але майже третина громадян досі вважає, що його розпад мав скоріше негативне значення. Як бачимо, це ще й поєднується з переконанням, що незалежність України — правильний вибір. На перший погляд такі думки можуть здаватися алогічними й парадоксальними. Але для нас головне, що, попри суперечливі оцінки минулого, українці сьогодні і завтра бачать себе частиною цього спільного простору і єдиної країни. ■

Марія ЗОЛКІНА,
політична аналітикиня
Фонду «Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва»

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

8 серпня помер художник Олександр Ройтбурд. Причини смерті не повідомляються, відомо лише, що 59-річний митець тривалий час боровся з важким захворюванням. Олександр Ройтбурд — український художник і директор Одеського художнього музею (ОХМ). Був активним учасником Євромайдану. Народився 1961 року в Одесі, закінчив художньо-графічний факультет Одеського педагогічного інституту. Наприкінці 2017 року Ройтбурд виграв конкурс на посаду директора ОХМ. Попри спротив депутатів облради, які не проголосували за його кандидатуру, у 2018 році Одеська облдержадміністрація уклала з ним контракт на 5 років. У 2019 року Одеська обласна рада звільнила художника з посади директора музею. Мешканці міста пікетували будівлю облдержадміністрації з вимогою повернути Ройтбурда, а у Міністерстві культури заявляли, що художника звільнили безпідставно. У 2020 році Олександра Ройтбурда поновили на посаді.

5 серпня помер політик Євген Марчук. Українському державному діячу, генералу армії України було 80 років. Як повідомила його дружина Лариса Івшина, у Марчука зупинилося серце. За даними пресслужби Служби безпеки України (СБУ), перенесена ним коронавірусна хвороба загострила захворювання, на які він страждав, та спровокувала гостру серцево-легеневу недостатність. Євген Марчук народився в 1941 році, працював у Комітеті державної безпеки УРСР, після проголошення незалежності України став першим очільником СБУ. Був депутатом Верховної Ради, прем'єр-міністром, міністром оборони, секретарем Ради нацбезпеки і оборони, брав участь у президентських виборах. У 2015 році очолив підгрупу з питань безпеки у Тристоронній контактній групі з мирного врегулювання ситуації у Донецькій та Луганській областях.

У Києві знайшли мертвим голову Білоруського дому в Україні. 3 серпня очільника громадської організації Віталія Шишова, який зник напередодні, знайшли повішеним в одній із зелених зон столиці. Поліція заявляє, що відкрито кримінальну справу за статтею про умисне вбивство: перевірятимуться всі версії, в тому числі і замасковане під суїцид вбивство. Віталій Шишов брав участь у протестах проти самопроголошеного президента Білорусі Олександра Лукашенка, через що був змушений втікати в Україну. У Києві він займався багатьма питаннями, зокрема допомогою мігрантам-білорусам, проведенням акцій проти Лукашенка, формуванням діаспори в Україні, зверненням до державних органів для просування певних законопроектів. В Білоруському домі стверджують, що за Шишовим велосаження, про яке вони повідомляли поліцію. В організації впевнені, що це політичне вбивство, здійснене білоруськими спецслужбами.

Українка Оксана Линів стала першою диригенткою на Байройтському фестивалі. За 145-річну історію фестивалю вона стала першою жінкою, яка диригувала оркестром. Линів відкривала захід 25 липня прем'єрою «Летючого голландця». Байройтський фестиваль є одним із найвідоміших у світі музичних фестивалів, він проходить у німецькому місті Байройт та присвячений творчості композитора Ріхарда Вагнера. Оксана Линів — відома українська диригентка, родом із Львівщини, перша головна диригентка Опери і філармонійного оркестру австрійського міста Грац, другої за величиною опери Австрії. Вона працює з найбільшими оперними театрами та оркестрами світу. Заснувала Міжнародний фестиваль класичної музики LvivMozArt у Львові та Молодіжний симфонічний оркестр України — YsOU. У 2020 році Линів здобула від провідних німецьких критиків нагороду Oper!Awards, засновану оперним часописом Oper!Das Magazin.

Уряд звільнив Антона Герашенка з посади заступника голови МВС. Кабмін звільнив заступника міністра внутрішніх справ за власним бажанням. Антона Герашенка призначили на посаду у вересні 2019 року. Він відповідав за координацію законодавчого забезпечення діяльності МВС, взаємодію з Верховною Радою, Громадською радою при МВС, зв'язок із засобами масової інформації. Нагадаємо, 15 липня Верховна Рада прийняла відставку міністра МВС Арсена Авакова, який незмінно очолював відомство з 2014 року. Відомо, що він подав заяву після прохання президента Володимира Зеленського. Новим головою МВС став представник президентської партії «Слуга народу» Денис Монастирський.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Українці Підляшшя – від біженства до депортації

Прокляття долі

За чотири десятки років першої половини минулого століття українцям Підляшшя двічі довелося мандрувати в невідомість. Уперше, майже добровільно, але зі страху – на північ Російської імперії, вдруге – 1947 року під дулами зброї, зокрема на північ Польщі, без шансів на повернення на прабатьківські землі. Першу виснажливу подорож називають нині біженством, а другу – депортацією в межах акції «Вісла». Це, зокрема, випало на долю Ксенії Мартинюк, уродженої Данилюк, та родини, яка потрапила на Мазури до села Яблонка, що у Нідзіцькому повіті. Там Ксенія відійшла у вічність і спочила на цвинтарі серед місцевих мешканців та рідних, близьких і сусідів з прабатьківського підляського села Полоски. Вічний спокій знайшла поруч із Романюками, Сегенями, Остапчуками, Жешками, Несторуками, Ковальчуками, Жабінськими, Жуками.

Хоча постраждали від біженства і депортації вже не з нами, їхні нащадки запам'ятали минуле зі слів своїх предків. Серед них – Іван Крат з Нідзіци, онук Ксенії Данилюк. Зрештою, акцію «Вісла» він пережив і сам, коли йому було кілька років.

– Зі слів бабусі я пам'ятаю, що найбільше жорстокістю ворога лякали людей православні священники, – розповідає Іван Крат. – Говорили про масові згвалтування, вчинені австрійцями і німцями, грабунки і підпали...

Журналістка Анета Прима-Онішк, яка походить із Підляшшя, у своїй книжці «Біженство 1915. Забуті вигнанці» підтверджує слова Івана Крата, додаючи ще гірші страхотт, за допомогою яких парохі з напумлення царських службовців переконували людей виїжджати: «„Німці бабам будуть цицьки вирізати, дітей настромлювати на шаблі або вкидати до колодязів“, – несеться серед людей. Часом хтось стишує голос: «...а мужчин будуть каструвати...». Царські козаки, їдучи від села до села, вигукували: «Спасайся, спасайся, православний народ...». І православні українці, білоруси та російські службовці тікали. Серед них зрідка траплялися католики-поляки, але вони в більшості не піддалися російській імперській пропаганді.

А вона не дримала. Поразку у I Світовій війні намагалася подати як героїчний відступ, наказуючи спалювати села, забирати або нищити худобу, і заохочуючи мешканців тікати – а в цьому активно допомагало підпорядковане, як завжди, владі Російської імперії православне духовенство. Панічно відступаючи, царська армія використала спосіб із часів Наполеонівських воєн – залишити за собою спалену дотла землю. Владі дуже залежало на тому, аби місцеві молоді хлопці не потрапили до лав ворожого війська, тому вона сама забирала їх у свої ряди і тікала з ними на схід. I Світова війна, а радше поразка в ній Росії, призвела до знищення тисяч сіл, до появи мільйонів біженців, військовополонених, депортованих.

– Самі ж мешканці Полосок – я знаю це зі слів бабусі Ксені – спалили свої роками будовані обійстя на заклик царських службовців, який підсилювали батюшки, котрим вони безмежно вірили, – пригадує Іван Крат.

А після цього – практично добровільно, зі сльозами на очах і з болем у серці – люди подалися до вказаного місця. Для мешканців Полосок влада визначила залізничну станцію у Бресті. З прив'язаною до возів худібкою вони вирушили у невідомість. Це була друга половина 1915 року. Олексій Мартинюк, дід Івана Крата зі маминого боку, з дружиною Ксенею і п'ятьма дочками (Анастасією, Євфемією, Анною, Антоніною і Марією), та 46-річний Іван Кратюк з дружиною Ксенією і трьома дітьми (Марією, Стефаном і Олександром) потрапили у безнадійну і небезпечну дорогу. У Бресті царські солдати одразу забрали у них худобу – мовляв, для армії. Майже без жодного майна полощани вирушили товарними вагонами углиб імперії.

Тимчасом їхні спалені землі займав новий окупант – прусська армія. Поодинокі люди, які не встигли втекти, пробували ховатися. «Бачать німців в характерних пікельгаубах (шоломах – *ред.*), – описує Анета Прима-Онішк. – Місцеві починають молитися... Коли ті зрештою під'їжджають, одна з жінок кидається на землю і показує жест – перерізання горла. Благає про швидку смерть. Без тортур, відрізання грудей. Німці дивляться зі здивуванням. Не мають наміру нікого вбивати. Питають про козаків. Коли переконуються, що російських солдатів немає, коротко кидають: „Nach Hause!“».

Іван Крат біля могили бабусі Ксенії

Мусульмани відганяють привид голоду

Підляським вихідцям із Полосок, навколишніх сіл і сотень інших місцевостей не пощастило потрапити влиб України. Науковці виділяють аж три періоди мандрів біженців на землі поневоленої Російською імперією держави. Вони охоплювали, як пише історикinja Любова Жванко, «існування різних державних утворень – Російську імперію (серпень 1914 – лютий 1917 років), Українську Центральну Раду і проголошену нею Українську Народну Республіку (березень 1917 – квітень 1918 років), Українську Державу гетьмана Павла Скоропадського (квітень – грудень 1918 року)». Тоді в Україні поселилося у хапливих умовах до одного мільйона біженців. Полощани ж восени 1915 року, після мало не місяця мандрівки, потрапили в степи за Волгу, до села Старая Пісмянка Бугульмінського уезду Самарської губернії (пізніше Татарстану), згадує бабусині розповіді Іван Крат:

– Бабуся говорила, що насамперед довелося копати землянки, бо їх завезли в голий степ. Деся там далеко стояли навіть не хати, а юрти, а в них жили інші люди. Як виявилось опісля – татари. Вони спочатку остерігалися приїжджих, але за якийсь час перед дверима землянок і саяк-так зліплених хат почали з'являтися таємничі клунки. У них були харчі – овочі, фрукти, навіть м'ясо (але не свинина). Хто це приносив – довгий час не знали. За їжу біженці були вдячні, бо вже починали голодувати. Адже врожаю жодного не було, тварин і домашньої птиці – також. А надворі лише закінчувалася зима. Її вдалося пережити завдяки таємничим постачальникам харчів. Як згодом виявилось – це були місцеві автохтонні татари-мусульмани. Коли їх питали про цю допомогу, вони пояснювали, що «треба допомагати ближньому, а ви ж не мали вже що їсти, то чому не поділитися, а ще надходить ваш Великдень...».

Інші умови, зовсім чужа земля і постійна туга за Вітчизною давалися взнаки. Але жити якось треба було, тим більше, що влада не дозволяла повертатися, а ще пізніше вибухнула революція. Біженці садили фруктові дерева, облаштовували городи, сіяли, якщо було зерно, а головне – клаптик такої-сякої родючої землі, заводили домашню птицю, а землю обробляли лопатами. Найчастіше, однак, доводилося заглушати голод шавелем, водою і сіллю.

А імперія все більше кипіла – то білі, то більшовики, то анархісти і звичайні бандити... Видно було, що спокою не буде, і туга за Батьківщиною зростала.

Повернення до спалених сіл

Перед очима Івана Крата до сьогодні виникають сльози бабусі Ксенії, яка згадувала, куди вони повернулися з «добровільного» біженства.

– Села не було. Місцями жили люди, які залишилися. Мешкали у землянках, бо ж село мусили спалити. Там, у новому поселенні, обіцяли все, включно з православною церквою, а нічого не було. В Полосках довелося починати від копання землянки, а землю обробляли спершу теж лопатою. Харчувалися шавелем, залитим кип'ятком і посипаним сіллю. Старші ходили в сусідні села на заробітки. Родини переживали ще й за своїх рідних і близьких, які «погубилися» під час біженства. У Жешків, породичаних із Кратюками, що втратили діда, чекали на звістку про родича Василя Жешка. Він після революції подався до білих і два роки бив червоних, а потім, у 1920-му, якимось чином потрапивши до легіонів Пілсудського, воював проти більшовиків над Віслою. Після підписання Ризького трактату вийшов з легіонів і не захотів взяти даровану йому на Волині українську землю, яку більшовики віддали полякам за згоду на невідгідний для українців договір.

Колишні мешканці поверталися до рідних Полосок до 1925 року, а то й довше. Хто прибував – починав заново зводити хату, клуню, інші господарські будівлі. Родина Івана Крата теж одразу взялася за будівельну справу. Побудували гарну, простору дерев'яну хату. Вона збереглася до сьогодні – єдина в селі, можливо, тому, що після депортації 1947 року у ній облаштували крамницю гмінного кооперативу. Всі інші будівлі або знову згоріли, або, осиротілі, розвалилися.

– Я не знаю іншої такої трагічної постаті, як моя бабуся, батькова мама, – говорить онук. – Вона вийшла заміж за вдівця з дитиною. Маля не вижило, а потім померли і їхні спільні близнята. Коли вони повернулися з біженства, вже у Полосках померла доня, потім – зять і син, батьків брат. Бабуся залишилася одна з сином Олександром, моїм батьком.

Материна родина теж зазнала горя. Одна її сестра Анна лишилася в Полосках, а інші «добровільно» подалися 1945-1946 року до СРСР.

– Мій батько теж записався на виїзд із родиною, – говорить Іван Крат. – На щастя, передумав завдяки лейтенанту Червоної армії на прізвище Журавльов. Він сказав: «Не їдь до „совітського раю“, а якщо це зробиш, то будеш цю нашу розмову згадувати принаймні двічі на добу – як вклататимешся спати і як будеш вставати. І проклинатимеш той день, коли вирішив поїхати». І як батька не вмовляли, він відмовився тікати. Купив під селом землю, деревину і планував побудувати нову хату...

Та надійшов 1947 рік. У липні полощани депортували в межах акції «Вісла». Хтось потрапив до Кошалінського воєводства, хтось – до Вроцлавського, а Крати з сусідами – до Яблонки на Мазурах. Іван Крат втратив не лише отчину, майно, церкву, але й... прізвище. Працівники комуністичної Служби безпеки, які наглядати за депортацією, з підляських полощанських Кратюків зробили Кратів. Два покоління родини знайшли своє останнє пристанище на цвинтарі в Яблонці, що у Нідзіцькому повіті Вармінсько-Мазурського воєводства.

У джерелах наводяться різні цифри – через біженство пройшли від 3,5 до 3,8 мільйонів людей. Понад 90 відсотків з них становили українці і білоруси. ■

Степан МІГУС
Фото автора статті

Фото авторки статті

«Будьмо собою»: перепис населення Польщі

У Кошаліні в домівці Об'єднання українців у Польщі зустрілися представники національних та етнічних меншин, аби разом закликати громадян брати участь у переписі населення. Лідери української, єврейської, німецької, кашубської та ромської громад озвучили також свої побоювання щодо перепису.

— Ми закликаємо представників національних та етнічних меншин до 30 вересня заповнити анкети в інтернеті та вказати свою національність, — наголосив Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП та організатор зустрічі.

Він розповів, що Об'єднання від 1 квітня проводить інформаційну кампанію, приміром, через тижневик «НС». Але не лише: у Кошаліні, Колобжезі та інших містах Помор'я з'явилися білборди з інформацією про перепис населення.

— У 2002 році єврейську національність вказали близько тисячі людей, а вже 2011 року їх було 7 тисяч, — наголосив Альбін Маяковський, представник цієї громади.

Схожа зустріч, яка також стосувалася перепису, відбулася 10 років тому, тому він переконаний, що інформаційна кампанія приносить результати.

— Сьогодні обов'язок показувати відмінність та багатство інших культур покладений на мене, а не на батьків чи старших родичів. У нинішні часи національна, етнічна чи релігійна приналежність є дуже важливою. Це саме оця різноманітність творить кожне суспільство — на рівні як міст та містечок, так і країни загалом, — пояснив Альбін Маяковський.

Він підкреслив, що Польща сотні років була територією, де єврейська громадськість, яку виганяли з різних місць Європи, знаходила своє місце. Тут вони почувалися добре, однак через складні історичні часи євреї раніше не хотіли заявляти про свою національність, оскільки боялися за власне життя. Сьогодні такої загрози вже немає.

— Головне, аби ми відчували свою ідентичність і розуміли, звідки ми. Бо якщо не будемо усвідомлювати, звідки походимо, то не будемо й знати, куди прямуємо, — наголосив Альбін Маяковський.

— Не так просто жити в країні, де не шанують національні меншини так само, як поляків. А ми також є поляками, хоча й іншої національності, і живемо тут, — заявив Пітер Єске, голова товариства німецької меншини «Померанія» у Кошаліні.

Він зауважив, що як національна громада вони шанують польську культуру й очікують цього ж від поляків. Тим не менше, у минулому німці боялися заявляти про свою національність.

— Громадянств ми можемо мати кілька, однак національність — тільки одну. Я народився німцем і ним залишуся до кінця життя. Якби я не говорив про це публічно, це означало би, що я не шаную своїх батьків, — наголосив Пітер Єске.

У той же час представник кашубської меншини Кристьян Жмуда-Тшеб'ятовський підкреслив, що «кожна національність мусить сказати, ким насправду вона є». Цьому служить хоча би вивчення рідної мови, тому кашуби добиватимуться, аби кашубська була у Польщі більш поширена.

— Хто би не був при владі, ці люди мають знати, що у країні живуть не тільки поляки, але й представники інших національних меншин, — підкреслив Кристьян Жмуда-Тшеб'ятовський.

А Генрик Шиц, заступник голови Правління кашубсько-поморської асоціації, додав:

— Кашуби — це специфічний народ, оскільки для одних вони не були німцями, а для інших — поляками. Однак, ми завжди тримали голови високо піднятими, і це принесло результат. Ми є, і маю надію, що будемо, а покаже це перепис населення. У 2002 році людей, які використовують кашубську мову, було 52 тисячі, а 2011 року — вже 233 тисячі.

— Ми, як і кашуби, не маємо своєї держави. Живемо тут, це наша Батьківщина, однак були періоди, коли роми не хотіли зізнаватися у своїй національності. Чому? Такою була тогочасна влада — усі ми боялися расизму. Ніхто не вказував ромську національність, оскільки тоді неможливо було би отримати паспорт й поїхати до родини, яка мешкає в іншій країні. Сьогодні суспільство набагато толерантніше, а інтеграція самих меншин прекрасна. Нині ми маємо можливість показувати, ким є, і щораз більше ромів заявляє про свою національність та пишається своєю культурою, — наголосив Владислав Долінський, голова правління фонду ромів «FREIDA» у Кошаліні.

— Інформаційна акція, присвячена перепису, наперед має на меті боротьбу з расизмом та ксенофобією у Польщі. Ми хочемо, аби представники меншин не боялися говорити про свої національності. Беручи до уваги непросту ситуацію як у світі, так і в Польщі, ми прагнемо, аби ці люди могли з високо піднятими головами заявляти, хто вони, — сказав Роман Білас.

Представники громад усвідомлюють, що не всі вкажуть в анкетах свою справжню національність, однак хочуть робити все, аби так сталося. Тому результати перепису населення не до кінця показуватимуть фактичний стан меншин.

— У вересні ми відзначатимемо Рош га-Шана, тобто єврейський Новий рік. Це показує, як відмінності нас збагачують. Бажаю всім щасливого Нового року й аби перепис віддзеркалював те, що в Польщі найважливіше та найгарніше: багатство та культурну різноманітність, з якою я себе ідентифікую. Це моя Батьківщина, євреї тут дуже добре почувуються, і разом ми хочемо творити майбутнє, — наголосив Альбін Маяковський.

Кожен, хто ще не взяв участь у переписі, може це зробити в домівці ОУП у Кошаліні. З понеділка по п'ятницю з 9 до 17 години тут чергують волонтери, які допоможуть заповнити анкету. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Літні зустрічі з українським фольклором

У мальовничому місці над річкою Нарвою — музеї під відкритим небом «Загорода» в Козликах — відбулися «Літні зустрічі з українським фольклором». Захід, започаткований минулого року, поєднував майстер-класи підляської традиції, лекцію про літні звичаї, концерт та презентацію обряду пускання вінків на Нарву. Фестиваль 31 липня організував Союз українців Підляшшя.

«Подія виникла рік тому, — розповів Лука Бадовець, координатор заходу. — Не можна було провести «На Івана, на Купала» в Дубичах-Церковних, однак з'явилася можливість зробити це у меншому масштабі. Так ми організували його у скансені в Козликах над Нарвою. Цього року «На Івана, на Купала» провели вже у звичному режимі, а ця подія залишилася. Вона популяризує традиційний український фольклор Підляшшя, а також різні літні обряди».

Скансен «Загорода» в Козликах — це мальовниче місце, що пасує для невеликих заходів, які поєднують відпочинок на свіжому повітрі з різними формами презентації української культури. Це чудова локація для сімейних поїздок, чому сприяють і різні майстер-класи, адресовані як дітям, так і дорослим.

Цього року в межах фестивалю всі охочі могли вивчити купальські пісні. Майстер-класи повела Єлизавета Томчук, яка з середини 1990-х навчає різні покоління підляшан традиційного співу. На шодень вона керує двома місцевими колективами, без яких важко було би уявити підляське українське середовище — це дитячо-молодіжний ансамбль пісні й танцю «Ранок»

з Більська-Підляського та фольклорна «Родина» з Дуб'яжина; окрім цього, Єлизавета Томчук працює вчителькою української мови в Більську-Підляському.

Ще один майстер-клас, як і минулого року, був присвячений літнім традиціям, пов'язаним із квітами. Діти та дорослі — як дівчата, так і хлопці — вчилися плести вінки з барвінку та різних польових рослин. З учасницями працювала Ірина Киризок, яка походить із невеликого села Рутка в гміні Дубичі-Церковні. На заняттях вона також розповіла, як у підляській традиції називаються різні квіти.

«Я ще ж сама плела вінки, — пояснила жінка. — Як була дитятом малим, то ми плели вінки з молочаю, дворанинцю (волошок — ред). Збирала й дворанинець у житі, а тато кричав „не мни жита“. З барвінку плелі, з польових квітів. Кривавник файно виглядав. У нас якраз річка пливла за селом. То як баба казала, перед Яном молодії дівчинята ішли з однієї сторони і вінки в річку впускали, а хлопці з другої лапали, котрих котрої зламав вінка».

Після майстер-класів відбулася презентація українських обрядів на Підляшші, яку підготували Ірина Ядвосюк, народні виконавиці Ніна Ядвосюк і Валентина Климович з Добриводи. Жінки розповіли про літні звичаї свого села та давнє життя, переплітаючи історії співанням обрядових пісень.

Ювіляру многая и благая літа

Не вшыткы Лемкы *Нашому слову* желаю добра, але не од гнеска так ест, же не є и не буде такого, котрый вшыткым догодит. *Наше слово* 15 червця почало 66-й рік жытя. Так по правді, то головні о *Лемківскі сторінці* буду бесідувати, кус лем молодші од ювіляря. А так чысто, згідні з правдом, то найбільше буде ту о тых, якы *Наше слово* чытают и до него пишут. Сынами сме своїх нянів, Русинами сме з рода в рід, адже нич в тім чудного, же медже нами згоды ніт. И гнеска мож повісти, же, де двох Русинів, там што найменше три партії. Ріжницї медже нами існують не лем задля старинного: «пущання Русина на Русина», біды медже собом сами потрафиме нагородити, и то гідні. Часом городиме ей адже в імя Боже и як фрас свариме ся на вірі або на церквах. На мою думку, за часто окопуеме ся на своїм и не глядаме порозумліня з інакше думаючыма, так ест барз часто не лем на церковнім поли. А ци то по-християнскы? Найбільша біда сидит в тім, же нееден Лемко думат, же ест наймудрійший, а іншы, на його думку, сут бортаками и ничого не розуміють, адже мус їх освітити. Таки люде вшытко жыюче на Божім свѣті сіют своїм решетом, кед перейде, значыт добре. Тото, што сито затримат, одшмаряют яко нелемківске. Хто не має в собі лем лемківской національной свѣдомости, в їх розуміню Лемком юж не може быти.

За Лемлемка ся не мам, а в горлицкім русиньскым радио, аджи пару раз на ден, чул єм, же як не пишу ся яко Лемко, то буду бортаком. Бортаком не єм, *Наше слово* чытам од все. Од наймолодших років ріс єм разом з *Лемківском сторінком*, часом сперал єм ся на *Наші Книжці*. Нераз до рук потрафил мі дакі *карпаторусский Календарь Лемко-Союза* або дака чысто українська книжка. На уроки української мовы, яко хлопчыше, ходил єм з неедным гнешнім Лемлемком. Знам, же Лемлемкы тіж *Наше слово* чытают. Славомір Мрожек парафразувал пеерельовску дійсність и ліричні запер ей в поезії (*Uprzejmie donoszę, że mój sąsiad nie donosi. Slawomir Donosek.* — Джерело: <https://quotepark.com/pl/cytaty/428052-slawomir-mrozek-mrozek-uprzejmie-donosze-ze-moj-sasiad-nie-donosi-slawo/>).

Дякувати Богу, *Наше слово* и *Лемківська сторінка* виходят так як виходили. *Наше слово* 65 років має юж за собом, але не зо згляду на емеритальний вік дехто з нас хотіли бы го на пенсію выслати. Жытя ест красне и не еднobarвне, ест барз складне, так богате, же часом трудно го зрозуміти. Часом найкраще в жыттю зачынат ся аж по 60. Знате, фурт брэнчят мі в душы, давно тому в польскі школі до головы втолчене польськомовне міцкевічовске: *Litwo! Ojczyzna moja!* Кед был єм в Вільнюсі, од провідника (литовского Поляка) довідал єм ся, же великого Адама Литовці не одберают так як мы в Польщы, подібні ест з Ягайлом. Литва для обох тых великих люди была материком. Першого (маючого руский корін в назвиску — етимологічні Міцкевіч — то сын Міткы) не поважают так як мы, хоц о Литві писал прекрасні, хыбаль як нихто іншый. Другого (Литовця и Русина по половині) за зрадника мают.

Наше слово и *Лемківська сторінка* не од гнеска разом виходят. Од першого номера медже ныма повной гнешньої симбіозы не было, але и *Лемківська сторінка* пенсійний вік має, аджи скорше з рації жіночого роду своей назвы. Лемкы *Наше слово* чытают од першого номера, чытали го аджи товды, кед не мало *Лемківской сторінки* ани *Лемківского слова*. Перше *Лемківске слово* вышло 23 червця 1957 рока, а перша *Лемківська сторінка* аж 26 липця 1964 рока. Нашы родиче чытали нашу газету од першого номера, *Наше слово* было пресовым органом Організаційного комітету Українського суспільно-культурного товариства, до котрого належали преціл тіж и Лемкы. Не можна повісти, же протягом тых долгых 65 років не было острых кер, на котрых Лемкам треба было старати ся, перше жебы до *Нашого слова* з лемківськомовном сторінком гвойти, а пак жебы ся не стратила. Тепер тіж ся так часом трафит, же не в кождім номері *Нашого слова* найде ся для

ней місце. Нераз дакі довшыи підїзд під «горбок» ся трафил, котрый більшого зусилля од нас жадал. Товдишні Лемкы *Наше слово* чытали од дошки до дошки, іншой нашой преси штотыжневой не было, тепер тіж другой сьвіжшой не є (а може и ест, лем я нич не чул єм о ні). До нашой газети підходили сме як до Біблії. Лемкы *Наше слово* не лем чытали од першого номера, барз скоро почали сме до нього дописувати. Доказом ест заміщений в другім номері лемківськомовный панегірик *Нашого слова* (ч. 2-3 з 26 липця 1956 р., с. 4):

ПРИВІТ ДЛЯ
«НАШОГО СЛОВА»

Витай «Наше слово» в щасливу годину
Бис нам освітило гнет каждую родину.
Бис мало пінензи за пренумерату
Повну, в Варшаві, редакційну хату.

Десят літ ми ждали до «Слова» приходу,
Бо нам нееден каламутив воду.
Бо нас доталь шитки, хтіли чи не хтіли,
Раз в ліво, раз в право, а за ніс водили.

Єден нас до ліса, тот до біса водит,
А кождий з таких лем тя вічно зводит.
А жебы котрий дал руку як брату...
Ви му так гварите — він: — «вибачте, свату!...»

Аж як сме почули новину з Варшави,
Же ся там рішають українські справи,
Тос ме з радости, што речи, не знали,
Лем зо слезов в оку на газету ждали.

Днес ми вздріли перше «Наше слово»
І його потіху зажжити здорово —
Кличемо до вишитких: Озвийте ся люде!
Од днесь юж дихаме повнопрямнов грудеи!

Не ест то верш так красний як вершы Грабана ци Муранкы, але бесідує дуже. Редакция *Нашого слова*, заміщаючы під ним короткій апель, наголоснят заклик посылдньої стрічки (*Озвийте ся люде!*): **Поміщаючи цей вірш в лемківському діалекті, Редакція звертається до всіх українців, що вживають лемківського діалекту, з закликом писати дописи і кореспонденції також в лемківському діалекті, якщо мають труднощі з літературною українською мовою.**

Лемкы писали, так як дома радили, часом літературном мовом. В 20-му номері (з 30 грудня 1956 р.) на 6-й стороні маме допис Ярослава Мерены: **Трея лемкам помочи**, в котрім пише: **Нарешті можна читати своє «Наше слово».** *Уважаю, же не тилько читати, але и до него писати. Жеби єдни могли читати, то мусят бити таки, што будут писати. (...) Жебы «Наше слово» веце читали наши прости краяне, то здає мі ся, же трея веце писати в наши гвари. Мусиме памятати, же «Наше слово» має дийти до серця каждого, хто на не чекал тилі роки, же мусит му помочи в зрозуміню нашого житя, а найважніше в зрозуміню для чого лемки нашли ся в такі ситуації. (...) А як юж так єст, же сут люде, котри уважают ся тилко за лемків, то трея і їх шанувати, трея ім помочи в їх трудах, а єст к тому можність. Трея ім помочи, як можуть най пишут по своему до газети. Трея жеби они могли веце вчитися тих співанок, котри співали їх родиче і дідове в тяжким своїм житю, а то може тилко нам помочи, і іщи ліпше познати, яку то культуру творили собі сами наши лемки.*

Наше слово шанувало и шанує Лемлемків, на *Лемківскі сторінці* вершы публікувал аджи Петро Муранка, редактор креницкой *Бесіды* (о хоц бы: *Анафема*, ч. 29 з 20 липця 1986 р., с. 6.). Василь Бубернак в статті: *Пора вже виправити б кривди* (ч. 20 з 30 грудня 1956 р., с. 6.) в українській мові жалит ся: **Ми читаємо в «Нашому слові», що хто має де повернутися, то може**

їхати. *Я теж склав заяву на поворот до свого рідного села Чирної, повіт Новий Сонч, але Повітова Рада відписала, що моє господарство передано іншому осадникові. Тяжко мені стало на душі, що я не маю права вернутися на рідні землі. І я поїхал сам в рідне село, хоч попрощатися. І що я там побачив? На місці моєї хати росте бур'ян, а вся моя земля лежить неорана. Десять років тому там засівалося 1500 гектарів землі, тепер заледве 50 гектарів. Колись в селі стояло около 120 житлових будинків. А тепер там стоїт 55 хат, в яких живуть осадники, 55 хат розібрано, а 10 хат досі стоять пустою. Так виглядає наше село Чирна і багато інших лемківських сіл. Коли я заїхал до ПНР в Новому Сончі, щоб мені дали один вільний будинок, то мені відмовили повернутися до рідного села. Прикро, що в деяких повітових Радах сидят безсоромні бюрократи, які не знають, як тяжело забути про свої гори, де прожисвали лемки від сивої давнини.*

Думам, же дост юж доказів на то, же Лемкы од початку сут зжыти з *Нашым словом*, новых наводити нікому юж не треба. Лемкы до *Нашого слова* писали по-українськы и по-лемківськы, писали так як дома бесідуют. Повіл бым, же так треба, а Мерена писал, же «трея». Деякы з них писали и писали, *Асафат з-під Бескида* (Лемко з діда-прадіда) на ті самі 6-й страні 20 чысла *Нашого слова* (з 30 грудня 1956 р.) в своїм циклічным: *Глемківскім дзеркалі* пише:

Юж два тижні я не писав,
Запитате: чому.
● Бо-м ходив по шитких севах
Од дому до дому.
(...)
Коб Асафат даки скіріні
Сой обув мильови...
То би вшитким з власній хижі
Наклав до голови!
(...)
● Хто писменний — неписменних
Зберте у громаду,
Як писати по-свойому
Давайте їм раду.

В листопадові газеті під лемківськомовным дописом: *І лемки маюг голос* (ч. 13 з 11 листопада 1956 р., с. 6.) редакция *Нашого слова* замістила цікавий анонс: **Вміщуємо без змін статтю лемка гром. Григорія Пецуха. Будемо старатися в кожному номері «Нашого слова» вміщувати статті та дописи на лемківському діалекті. Звертаємось до лемків, щоб писали до нас про все, що їх болить і тривожить.** Адже зацікавлія Лемків *Нашым словом* и редакції *Нашого слова* Лемками было обопільне.

Штож більше бесідувати, виходит на то, же хоц «панта реї» за 65 років в лемківській загорідці праві нич ся не змінило. Редакция як просила о лемківськомовны дописы, так просит и не перестає забігати фурт о новых дописуватели. Таке ест жытя, вшытко ся минят, приходят новы покоління, новы чытачы и новы дописуватели. Жытя лемківско-лемківске тамтых часів и гнешне нибы не пара, ест інакше, але подібне. Згоды в нім ніт. Завершу гнешні допис тым, же в *Лемківскі сторінці* подабят ся мі того, же редакция не силит ся на уніфікацію лемківской бесіды, так як іншы. Ганчовяне бесідуют, же з мене Ємко, а не Лемко. Кед радите: робил(а)єм, писал(а)єм, сидил(а)єм, то по-ганчівськы тіж сте Ємкамы а не Лемками. Они радят робил(а)лем, писал(а)лем, сидил(а)лем и маюг ся за правдивых Лемків. Ріжниць в наші лемківскі бесіди ест веце як палців, спомну ищы лем о підкриницкі одміні, там треба: *робіти, сидіти, писати*, а не так як в нас: *робити, сидити, писати*. Дякувати Богу и за то, же гнеска не мусиме ся юж бити о бріхате «ы», оно в лемківскі бесіди мусит быти. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Історія

Фото зі збірки Л. Тимченко

З Гостинного на Холмщині походить відома родина українських музикантів

Від священника Івана до українського Паганіні

З огляду на післявоєнні переселення, зміну кордонів та десятиліття комунізму, природні контакти між близькими спільнотами обірвалися. Сьогодні сентиментальні повернення на землі предків стали вже епізодичними. Але завдяки ним ми отримуємо знання про те, хто десятиліттями раніше проживав там, де сьогодні мешкаємо ми, і ким є нині нащадки тих, кого звідси вигнали.

Отець Іван

Нечисленні мешканці гміни Вербковичі ще зберігають пам'ять про православного священника з Гостинного — о. Івана Которовича. Він залишився для них вмілим організатором та священнослужителем. Народився 20 вересня 1878 року в Гостинному. Його батьками були Пантелеймон і Клара (у дівоцтві Хомик). Духовну семінарію Іван закінчив у Холмі, якийсь час працював державним службовцем. Кар'єру священнослужителя розпочав у 1912 році з роботи псаломника в Ошові. Якраз перед війною став дяком у Гостинному. У 1915-1919-х роках Іван Которович перебував зі своїми парафіянами у так званому біженстві. Про перший рік вигнання розповів під час окупації на сторінках газети «Краківські вісті». Вигнанці опинилися аж на території нинішнього Казахстану (у пам'ять про ті події у 2015 році відбувся Мотоциклетний рейд шляхом біженства, під час якого учасники читали фрагменти спогадів).

Після повернення до Гостинного Іван Которович почав створення парафії заново — в умовах польської дійсності. За ними таємно стежила поліція, його звинувачували у різноманітних фінансових махінаціях, за що свого часу він потрапив до арешту. Під час II Світової війни Іван служив також у Вербковичах і Набржі. Після війни комуністи виселили його до Радянського Союзу. Він осів на Волині у селі Жабка, де став парохом. Помер 4 квітня 1962 року, спочиває поруч із дружиною на кладовищі у Ківерцях.

Нащадки

Отець Іван був одружений із Катериною Бурдою. У пари з'явилися на світ діти: Анна, Марія, Іван (помер у дитинстві), Антон, Олена, Надія і Геннадій. Надія, за професією вчителька, була заміжня за отаманом Яковом Галчевським-Войнаровським,

солдатом Армії Української Народної Республіки на позивний «Орел», офіцером Війська Польського, у воєнні роки — членом штабу Холмського легіону самооборони, якого в березні 1943 року вбила Армія Крайова у Пересоловичах. Надія померла у Сполучених Штатах. Геннадій під час війни працював журналістом у Німеччині, де помер у 1964 році. Натомість ще одна донька була дружиною псаломника у Гостинному.

Богодар

▲ Богодар Которович

У 1941 році на світ з'явився Богодар, син Антона. Дідусь похрестив його у гостинській церкві. Із часом він став шанованим скрипалем і професором. Перших міжнародних успіхів досягнув на початку 70-х років, серед іншого, в Італії та Румунії. Викладав також в Австралії. Був членом журі конкурсів у Німеччині та Великій Британії. Концертував поза Європою, в Азії та Америці. Богодар Которович вважається одним із

засновників української скрипальської школи. Він також був єдиним музикантом на світі, який мав честь поза межами Італії зіграти два концерти на скрипці «Санпоне» видатного Нікколо Паганіні.

Мирося

Батьковими слідами у музичній кар'єрі пішов син Антон — гітарист, а також донька Мирослава, яка стала скрипалькою. Вона народилася у Києві у 1974 році, освіту отримала в Україні та у Кракові. З кінця 90-х років концертує по всьому світу. Окрім цього, викладає у Національній музичній академії України імені П. Чайковського. Також є авторкою низки музичних проєктів.

▲ Мирослава Которович

Ілюстрація з сайту spadok.org.ua

Повернення

У вересні 2016 року Мирося відвідала Гостинне разом зі своєю тіткою Оленою Тимченко. Першим етапом подорожі був візит до святині, нині — римокатолицького костелу, у якому служив її прадідусь. Завдяки люб'язності нинішнього господаря, пароху парафії у Гостинному, Мирослава та її тітка змогли зайти досередини. Це був дуже інтимний досвід для української мисткині — доторкнутися до стін, у яких відлунювали церковні співи та молитва її предків.

Гостинне, перед 1939 роком. Діти о. Івана, справа наліво: Надія, Геннадій, Лена, Антон

Наступною зупинкою в подорожі був цвинтар, на якому збереглися — вже нечисленні — православні надгробки. Ті, що були перед самим костелом, «зникли» за кілька років до того — Мирослава Которович як людина з роду автохтонних мешканців цієї землі сприйняла це з неприхованим болем. Після відвідин Гостинного на прохання Олени ми поїхали до Пересоловичів, аби зайти до колишньої школи, де колись вчителювала Надя.

Ця коротка подорож у рідні краї була повна водночас емоцій та болю через втрачений зв'язок із землями предків. ■

Маріуш САВА

Стаття була написана у межах стипендії, що фінансується Польсько-українсько-канадським фондом «Калина».

Продовження з 7 сторінки

«Розказували, як колись робили. Всьо починалося з весни, кузьба, жнива. Що припоминулі, тоє розказалі і заспівалі», — пояснювала пані Ніна.

Лекція-презентація про підляські народні звичаї

Ніна Явдосюк і Валентина Климович — це видатні підляські народні співачки, завдяки яким удалося зберегти і популяризувати багато старовинних пісень, зокрема обрядових «виснинок» і «рогульок» із Добриводи — села неподалік від Кліщель. Жінки з 1968 року, тобто понад пів століття, виконують фольклорні твори свого села.

«Тепірака так живеться, що ніякої роботи нема, а колись то треба корови доїти і кормити, і овечки були, кони були, кури, качки, треба було всього доглядити, алі находився час на спиване — кидаїш усьо і їдеш», — згадувала пані Валя.

Якраз перед заходом у Козликах співачки повернулися з Варшави, де також навчали підляських традиційних пісень. Вони були приємно здивовані тим, скільки молоді цікавиться обрядовою творчістю.

Розповідь носіїв місцевого фольклору стала досконалою підготовкою для виступів молодих виконавців, які популяризують пісні, успадковані від старших співачок. Із народним репертуаром виступили, зокре-

ма, «Ранок» із Більська-Підляського та «Добриня» з Білостока. Поліські танці показала танцювальна група «Ранку». А дует ансамблів «Кресовки» з Гайнівки та «Верочки» з Вуорлі презентував популярні українські пісні. Перед публікою «Літніх зустрічей з українським фольклором» виступили також колишні співачки «Ранку», які саме того дня зустрілися в Козликах на з'їзді випускників цього відомого підляського колективу. Концерт завершився символічним обрядом пускання вінків на Нарву, який показав «Ранок».

Неофіційна частина продовжувалася ще кілька годин, а все завдяки співакам зі згаданого ансамблю, які після офіційного концерту заохочували всіх спільно поспівати.

Захід відбувся в межах проєкту «Фестивалі української культури і традиції на Підляшші» завдяки дотації Міністра внутрішніх справ і адміністрації Польщі.

Людмила ЛАБОВИЧ

Фото авторки статті

РЕПОРТАЖ

Odessa – amore mio

Замість вступу

«Перлина Чорного моря» займає у моєму серці особливе місце. Передусім тому, що я провів тут одні з найпрекрасніших та найдорожчих моєму серцю хвилини життя. По-друге, тому що, у певному сенсі, Одеса нагадує мені те, що Збігнев Герберт називає «пограбованим містом предків» — у моєму випадку йдеться про Лодзь. Пограбоване комуністами і теоретично відновлене, але при цьому таке, що відлунює ностальгією. І до того ж, місто вписується у концепцію нуворішу, про що я говорю з повною відповідальністю за свої слова. Якщо лише дозволять час та обставини — я сюди буду регулярно навідуватись. Цього разу я відвідав Одесу, коли вже цвіли акації, про які співав у своїй баладі Леонід Утьосов. У травні.

Рибний базар

Наступного дня після мого приїзду, у неділю вранці, я помаленьку попрямував до рибного базару на Привоз. Не знаю, чи є в Одесі ще якесь місце такого ж масштабу, але те, що я відвідав, знаходиться у квадраті між вулицями Преображенська, Пантелеймонівська, Катерининська та Новошепний Ряд. Якщо простіше, то від пам'ятника Воронцову треба йти увесь час на південь, нікуди

не повертаючи, та й якось «дійдеться». Дорога пішки з готелю у мене зайняла 20-30 хв. (не можу сказати точно, бо час від часу заходив до магазинчиків, що траплялись по дорозі).

Як мені вдалося зрозуміти з побаченого, базар складається з двох головних частин: закритої, у якій панують величезні вітринні холодильники, і напіввідкритої із рядами поставлених столів-прилавків, на яких продавчині розкладають зловлену вранці рибу, деякі види якої насправді дивовижні, ніби вийшли зі старих легенд чи гравюр. Окрім типової камбали, яка нагадувала мені — поганенькому знавцю біології — скатів із обрізаними хвостами, також я бачив карасів, шук і досить солону, що продається десятками, тюльку, за розмірами схожу на бичків. Ну і звісно ж, як людина, яка мліє від самого вигляду ікри, я відчував себе так, ніби мене впустили до Сералю, практично тримаючи волю в кулаці, щоб не купити дві баночки шучої ікри. І це єдине, про що я досі шкодую.

Повертаючись додому, я навмання зайшов до невеличкої кав'ярні-кондитерської, де, за рекомендацією продавчині, замовив собі плацинду. З румунської plăcintă — це різновид випічки з листового тіста або шось подібне до польського коржика, а тому трохи твердіше. Мені дістався — і я гадаю, що на щастя — перший варіант. Пальчики оближеш! Кафе називається «Лепішка» і знаходиться воно на моїй улюбленій Преображенській. Якщо хтось не може, не любить або кому вже набридла кава, обов'язково замовте до плацинди томатний сік. На мою думку, c'est un mariage parfait!

Пригода в опері

Будівля Одеського оперного театру вражає, хоча й має один істотний недолік — у ній легко загубитися. І це зовсім не жарт. Почнімо з того, що не усі сходи ведуть на усі поверхи. Якщо вам потрібно піднятися із першого поверху на балкон другого, але ви обрали неправильний шлях, то у мене погані новини: сходи можуть вас провести аж під стелю, тобто на два поверхи вище. Виходите у коридор, робите другу спробу — і

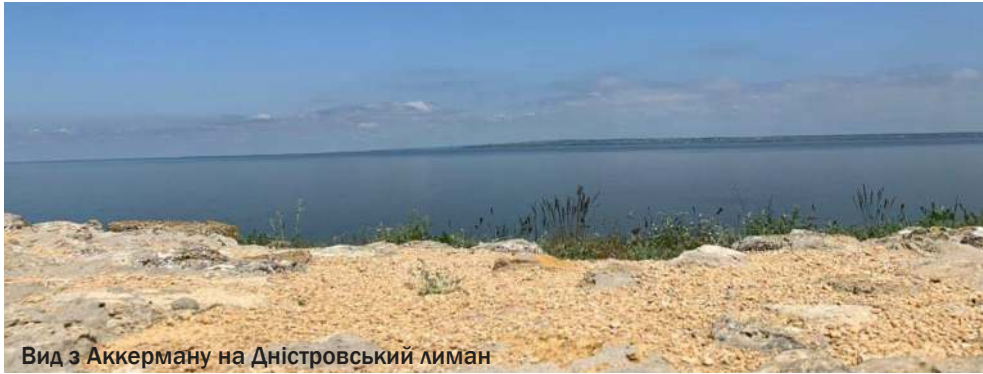
опиняєтеся знову там само внизу, практично як у комп'ютерній грі навички.

За першим актом «Лускунчика» я слідкував, затамувавши подих, практично нерухомо, тому з настанням ан-

▲ Головні сходи виконані з кримського мармuru

тракту одразу відчув непереборне бажання «випрямити ноги». У той бік все пройшло добре, я потрапив у один із 17 виходів на вулицю без проблем. Труднощі ж почалися зі... сходами вгору. А йшов же я своїми слідами — принаймні так мені здавалось. Двічі повторивши трюк із виходом на останній поверх, мені довелося звернутись за допомогою до працівниці опери. А якби її не було? Я знайшов вихід із такої ситуації теж, але вже після закінчення вистави. Увага! «Показую і розказую». Якщо ви коли-небудь загубитесь в кулуарах одеської опери, то йдіть по колу до того часу, поки не натрапите на головні сходи — їх

Вид з Аккерману на Дністровський лиман

не можна ні з чим сплутати. Окрім красивого декору в стилі неорококо, значною перевагою сходів є ще й те, що вони мають сполучення із усіма поверхами, навіть верхніми ярусами. Я припускаю (щоправда ніде цього не перевірю), що таке архітектурне рішення, яке змусило мене попотіти, є частиною дуже сучасного плану евакуації, що дає змогу швидко вивести натовп людей із останнього, п'ятого поверху, не зіштовхуючи його із гостями проміжних поверхів. Таким чином рух відбувається рівномірно, як в музиці. Не усі ноти одразу!

Щоб пригланутись до дизайну інтер'єру, вам варто замовити собі окрему екскурсію, або ж, якщо це б'є по кишені, то треба прийти за півгодини до початку вистави. Не слід сподіватися на побічну прогулянку театром після виступу, оскільки персонал досить швидко і навіть дуже буквально вимикає світло, не залишаючи місця на куларний small-talk. З варшавської філармонії теж виганяють, але у Великому театрі зазвичай можна трохи пройтись, навіть представницькими Залами Редутівими. Яке рішення краще? І для кого? Я не можу судити, а кажу лише про те, що мені ближче. Я люблю, коли прекрасні моменти не закінчуються різко, ніби їх ножом відрізали, а коли вони можуть повільно поступово розчинятися.

Маршруткою на південь

*Он хмарка блиснула, он золоті вогні:
То світиться Дністро,
то лампа Аккермана.²*

А відтак, вдалося! До грона здобутих мною українських фортець — з яких найбільше я ціную Олеську та Кам'янець-Подільську — додалася і згадана у першому вірші Кримських сонетів. До 1812 року вона захищала Османську імперію від російських атак; за згодою Наполеона була приєднана Олександром І; у міжвоєнний період функціонувала як Cetatea [вимовл. «Четата»] Albă; була анексована Сталіним на початку Другої світової війни, а в 1991 році успадкована Україною.

Якщо вірити популярній історії, фортеця Аккерман має статус найбільшої оборонної споруди України. Мені б не хотілося, аби предмет дискусії звучав надто провокаційно, але все ж запитаю: що стало підставою для такого висновку? Якщо вирішальним чинником є територія, оточена оборонним муром, — тоді так. Ви й справді задихаетесь, поки його обійдете, особливо під палючим південним сонцем кінця травня! Однак, якщо мова йде про споруди всередині цього кола — чи то у верхньому Гарнізоновому дитинці, чи у нижньому подвір'ї для громадськості, — то їх не так вже й багато. Фактично, це єдиний донжон і трохи архітектурних деталей, в тому числі залишок мусульманського мінарету. Усього, якщо рахувати кубічними метрами, не більше, ніж, наприклад, у Підгірцях. З цієї точки зору Аккерман можна прирівняти до Списького Граду, який також завдяки муру

II →

▲ Пам'ятник Пушкіну перед музеєм його імені

→ визначають не лише як найбільший у Словаччині, але і у всій Центрально-Східній Європі.

▲ Князь Юзеф Понятовський у Музеї східного та західного мистецтва

Я згадав два дитинці фортеці у Аккермані, по яких гуляє вітер. Але є ще й третій, набагато менший і названий в літературі Портовим або Карантинним — актуальне зараз слово — куди, боячись хвороб, відправляли на 40 днів товари, привезені з далеких країн. Мораль тут така: у часи, коли епідемії та навіть пошесті, як тоді говорили, такі як голод траплялися циклічно, карантин запроваджувався на довгий період — і жодних відмовок.

Повернення в Одесу

Маршрутка з Аккермана повернулася ще досить рано, тому — попри легку втому — варто би було ще піти на екскурсію. Переглядаючи по дорозі путівник, я вирішив залишити відомі одеські катакомби на наступний раз, а поки, трохи всупереч визначеному рейтингу пам'яток, я піду на вулицю Пушкінську відвідати два святилища культури, а саме: музей пам'яті автора «Пікової Дами» і Музей східного та західного мистецтва.

Перший розташований у будівлі колишнього готелю «Норд», де Пушкін пробув близько року під час свого заслання. Із найвагоміших пам'яток тут можна побачити стіл, з-за якого — як розповідає легенда — з'являлися фрагменти «Євгенія Онегіна», а також (і я вважаю, що за відсутності великої кількості оригінальних експонатів це чудова ідея) — велика колекція фотографій пам'ятників поета по усьому світу, навіть у «братньо-соціалістичній» Кубі. Проте, мабуть таки найбільшою перевагою сакрального місця є пануюча у

ній атмосфера, створена таким чином, що — хоч і є комунальною — але таке враження, ніби найвідоміший мешканець цього місця та його сучасники були тут хвилину тому. Ніби вони вийшли на секундочку за чимось у місто.

Другий музей має зовсім інший характер. Це вже не меморіальна кімната, а галерея живопису та скульптури. Кімнати тут просторіші, багатше оздоблені (сходи на другий поверх виконані з каррарського мармуру), і мабуть, освітлені теж краще. Я зрадив, коли побачив тут декілька картин Франца Галса, «П'яного Геркулеса» Рубенса, а також одне полотно, що його приписують майстру світлотіні Караваджо. Трохи довше моя увага була зосереджена на прекрасному, хоч і не такому ефектному творі польського мистецтва — портреті князя Юзефа Понятовського авторства літографії Грассе, у якому він постає із рукою, спертою на шаблю, і недбало звислою буркою та відзнакою Легіону честі та Virtuti Militari на грудях. А оскільки військова слава племінника Короля Станіслава Августа бере початок з антиросійської кампанії на захист Конституції 3 Травня в Україні, то його присутність у вразливій до іноземних провокацій Одесі я вважаю не лише виправданою та надихаючою, а й хорошим матеріалом для окремої повісті.

Post scriptum

У 1793 р. ані Лодзі — «польського Манчестера», ані Одеси ще не було. Через 100 років на місці скромного поселення під назвою Лодка та колишньої татарської фортеці Хаджибей виросли четверте і п'яте за величиною міста Російської імперії. Кар'єра обох була просто блискавичною, хоча й схоже на те, що славетні дні Лодзі вже пройшли. У той же час — і це якщо вважати на суто демографічні показники — можемо припустити, що Одеса має майбутнє — може і не світле, бо це занадто сильне слово, але точно сприятливе.

▲ Автор біля аккерманської фортеці

Я переконався у цьому, побачивши і почувши — а було це у травні — натовпи на одеських пляжах, рух у порту, велику кількість туристів, вуличний шум, музику, що долинає з приміщень... одним словом, усю метушню, яка і становить собою життя міста. Одесо, нехай тобі щастить! ■

Домінік ЩЕНСНИ-КОСТАНЕЦЬКИЙ
Фото автора статті

1. Вони прекрасно поєднуються
2. «Аккерманські степи» Адама Міцкевича у перекладі Максима Рильського.

СПОГАД

Ділимося сумною вісткою — 11 липня 2021 року відійшов у вічність наш найстарший парафіянин

бл. п. ЮРІЙ СИВАНИЧ

нар. 2.05.1923 року
в с. Прислуп Ліського повіту.

Довголітній член нашого гуртка УСКТ/ОУП, вірний передплатник тижневика «Наше слово», яке читав майже до останніх днів свого життя.

Читав також багато іншої преси і книжкових видань. Цікавився політикою, природою і географією, особливо географією України. У його кімнаті висіла карта України, яку він бачив, коли прокидався, — тоді думками він «мандрував» шляхами України. Ми захоплювалися Його багатими знаннями. А ще більший подив викликала у нас Його неймовірна пам'ять.

Пан Юрій був активним учасником багатьох важливих українських заходів, екскурсій, поїздок, організованих ОУП і СУПіР. Радо відвідував Україну і рідні сторони, навіть коли був уже у похилому віці. Вони додавали Йому, як він розповідав, наснаги і позитивної енергії. «Рідні стежки — це душевні ліки!», — казав пан Юрій.

Він був для нас добрим прикладом: як на ниві церковній, так і на громадській — щирі патріот, людина високих, моральних і духових цінностей. Радо ділився своїм досвідом. Щедро жертвував на кожен заклик. Знав пан Юрій багато. Широ і цікаво розповідав про свою долю і недолю. Адже він відчув смак війни, і, як і тисячі інших, Його зачепила зловісна акція «Вісла».

Надзвичайно любив свою родину — дітей, внуків, правнуків. Вони уклали собі життя за Його тихим бажанням. І цим він пишався. Тепло говорив про рідних і приятелів. З приємністю згадував найкращих побратимів, що вже відійшли, і тих, які ще живуть. Жив турботами України і громади, з якою був тісно пов'язаний. Тішився успіхами і переймався, коли щось ішло не так. Попри це, тліла в ньому іскорка оптимізму і вірів у перемогу України у війні на Сході, у швидке втілення демократичних цінностей. Невимовно любив життя і людей. Часто повторював: «Я щасливий і дякую Богові за ласку довгого життя, яким тішуся і яке ціную». На слова віншуваль в Його сторону звучали зворотні побажання: «А тобі зичу такого довгого і спокійного життя, як моє». Останні роки вони разом із дружиною жили у дочки, де отримали від неї та зятя, та й загалом від усіх дітей, належну опіку і підтримку.

Похоронні Богослужіння провів о. Михайло Плещ у греко-католицькій церкві за численної участі місцевої громади, родини, знайомих та сусідів. Тлінні останки покійного Юрія спочили на тшеб'ятівському цвинтарі в родинній могилі біля дружини, яка упокоїлася на кілька місяців раніше і з якою він прожив 72 роки.

Вічна Йому пам'ять!

Дітям — Ірині, Ані і Мирославові з сім'ями, ближчій і дальшій родині — висловлюємо найглибші співчуття.
Залишаємося з Вами у молитовній солідарності.

Управа і члени гуртка ОУП та парафіяльна спільнота Тшеб'ятова

Ще навесні надійшла до нас сумна вістка з Вроцлава.
29 березня упокоїлася в Бозі

бл. пам. ЄВА ОЛЕНИЧ-ГАЛЬ

велика діячка Українського суспільно-культурного товариства.

Ще у студентські роки вона брала участь у засновницькому з'їзді УСКТ. Завжди вірна українській громаді, Єва приєдналася до Об'єднання українців у Польщі, а від 1992 року — до Союзу українок, у якому активно діяла і дописувала до «Криниці» — жіночого додатку до «Нашого слова», ділячись радістю і турботами про життя українок.

Українська громада — і не тільки Вроцлавщини — пам'ятає її також як співорганізаторку загальнопольських дитячих конкурсів української культури «Пізнаймо рідну мову».

Пані Єва народилася 1930 року в Тенетиськах Рава-Руського повіту. У юності її вигнали на північно-західні землі. Вона добре навчалася у чужомовному оточенні, щоби зрештою здобути інженерське звання у Головній сільськогосподарській школі у Варшаві.

Перші професійні кроки як проєктувальниці вона робила у Гданську. І там швидко опинилася в гурті діяльної громади, проявляючи хист і прагнення працювати на благо дітей і розвитку українства Помор'я.

У Вроцлаві з Левом Галем створила сім'ю, у них народився син Святослав, але Єва не полишала роботу, піклуючись водночас про родинне вогнище та присвячуючи час громаді, особливо освітнім справам. Вела пункт навчання української мови.

Її гармонію життя наповнювала також діяльність у місцевій греко-католицькій парафії, спів у хорі, участь в екуменічних конференціях.

Натруджена життям, Єва, згасаючи, прагнула, щоб її останню волю — спочити біля чоловіка в Лосі на Лемківщині — виконав син Святослав.

27 липня в лосянській церкві біля її праху траурні врочистості вели вроцлавсько-кошалінський владика кир Володимир Юшак зі священниками. У похороні взяли участь син, сестри покійної та представники українських і лемківських організацій. Від членкинь Союзу українок теплим поетичним словом і вінцем квітів із «союзнякою» попрощався Олександр Маслей.

Вічна їй пам'ять!

Сину Святославові та всій сім'ї
у жалобі висловлюємо наші найширші слова співчуття.

Членкині Союзу українок у Польщі

ОПИТУВАННЯ ПРО «НАШЕ СЛОВО»

«Наше слово» впродовж 65 років присутнє в житті нашої громади у Польщі та української діаспори у світі. Зараз, в час інформаційної революції, інтернету та соцмереж, міняється роль друкованих видань. Об'єднання українців у Польщі, яке є видавцем газети «Наше слово», мусить відповісти собі та усій громаді на питання: чи і якого «Нашого слова» ми потребуємо?

«Видавання тижневика стало дефіцитним. Постійно зменшується кількість передплатників. Також кількість примірників, які продаються в мережі кіосків та магазинів, меншає.

Тому звертаємось до Вас з проханням присвятити цій справі 10-15 хвилин і відповісти на запитання анкети. Якщо маємо продовжувати видавати «Наше слово», то мусимо точно знати, чого Ви потребуєте, що вважаєте зайвим та що слід змінити?», – запитують в ОУП.

Анкета є анонімною. Видавець просить про вичерпні та щирі відповіді.

За цим кодом можна заповнити анкету онлайн.

Редакція

Любачівщина запрошує!!!

У кого ще трішки в серці залишилися пам'ять про своїх предків, і ту пам'ять хочете переказати своїм дітям та внукам, запрошуємо на Любачівщину.

14.08.2021 року об 11.00 – служба Божа в церкві у Жукові, а після – панахиди на цвинтарях у Жукові, Горайці та Новому Селі.

15.08.2021 року о 10.00 – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці, а об **11.00** – служба Божа в церкві у Новому Люблинці, а після – панахиди на цвинтарі.

28.08.2021 року

8.00 – Верхрата

10.00 – Монастир

12.00 – Бучина

Хоча б раз у рік походимо стежками наших предків. Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів чи ремонт церкви особам, які поїдуть. Можна також переказати кошти на рахунок:

Zgromadzenie siostr Służebnic NMP PRAKOWCE 231 37-700 Przemyśl

Nr rachunku: 91 8642 1155 2015 1500 7766 0004

З дописом: darowizna na remont cerkwi w Nowym Lublińcu
Церкви на Любачівщині чекають на нас.

Дорогі Вислочани!

21 серпня 2021 року о 12.00

**відбудеться
панахида на кладовищі у Вислоці-Горішньому.**

**Сердечно запрошуємо.
Організатори**

XIX Загальнопольський рисунковий конкурс «Рідні землі дідусів моїми очима»

Роботи можна виконати в різних пластичних формах (найкраще – формат А3). Просимо не класти на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці під час транспортування.

Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи.

На звороті (ззаду) треба вказати:

■ ім'я і прізвище ■ клас і школу, вік автора ■ адресу і номер телефону.

Професійне журі оцінюватиме роботи у категоріях:

- 1) діти дошкільного віку (до 6 років)
- 2) школярі 7-9 років (початкова школа)
- 3) школярі 10-12 років
- 4) школярі 13-15 років.

Найкращі праці будуть нагороджені та показані під час XLVI Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін-202.

Праць не повертаємо!

Роботи просимо надсилати **до 20 жовтня 2021**

на адресу:

Зwiązek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 342-64-70, 884-994-009
zur_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

22 СЕРПНЯ
НЕДІЛЯ / 15.00

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

ПЛОЩА БІЛЯ ЦЕРКВИ
вул. Niepodległości 24-26, Кошалін

ПІДТРИМАЙ ФЛЕШ-МОБ І ОДЯГНИ ВИШИВАНКУ

СТУДЕНТИ ТАНЦЮЮТЬ
ХОР МАЙСТЕРНЯ ПІСНІ
ДИТЯЧИЙ ХОР ПЕРВОЦВІТ
ГУРТ ГАРАЗД

КОНЦЕРТ, ВОГНИЩЕ,
МАЙСТЕР-КЛАСИ

Організатори: Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie

Zadanie dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Управи відділу та гуртка в Кошаліні

Об'єднання українців у Польщі
запрошують на

XVI ЗУСТРІЧ КУЛЬТУР – КОШАЛІН-2021 21 серпня 2021 року (субота) о 16.00.

ПЛОЩА ПЕРЕД РАТУШЕЮ – КОШАЛІН
(Rynek Staromiejski, Koszalin – scena City Box)

Концерт презентує культури: українську, німецьку, ромську та кашубську
Зірка концерту: «ГАРАЗД» (український гурт із Гданська)
Будуть також страви нацменшин та ігри для дітей!
Вільний вхід!

Співорганізатори: Центр культури «СК 105», Музей в Кошаліні, Німецьке суспільно-культурне товариство «Pomerania» в Кошаліні, Едукаційно-інтеграційний фонд «Freida» (Ромська меншина в Кошаліні), Відділ Кашубсько-Поморського об'єднання у Кошаліні, Управління доріг та транспорту в Кошаліні, Управління спортивних об'єктів у Кошаліні.

Спонсори:

Ad. Media Consulting

Завдання співорганізовано з дотації уряду гміни міста Кошаліна. Завдання співорганізовано з бюджету Західно-поморського воєводства.

V Зустріч у Тростянці

Колишні мешканці села Тростянець та їх нащадки
запрошують усіх охочих взяти участь у
П'ятій зустрічі у рідному селі.

Заходи відбудуться 11-12.09.2021 року.

Детальніша інформація за номерами:
+48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів)
+48 666 179 770 – Alina Bacic-Saliszewska (Słupsk)

ПРИЇДЖАЙТЕ У РІДНЕ СЕЛО!

I Загальноосвітній ліцей ім. Тараса Шевченка у Білому Борі шукає ВЧИТЕЛЯ-ХОРЕОГРАФА

Є можливість доповнювати ставку (штат)
на посаді вихователя в гуртожитку.
Охочих запрошуємо до контакту з секретаріатом школи:
тел. 94 36 70 164. Електронна адреса: zs2bb@op.pl

96

Кавалер, працює у Канаді. 42 роки. Познайомиться з панною українкою від 30 до 40 років. І запрошую у Канаду з метою одруження.

З нагоди 99-ліття від дня народження

МЕЛАНІ ЗУБКО

родом з села Ліски

складаємо найщиріші вітання.

Бажаємо всляких щедрот та Божих ласк
на наступні многі та благії літа.

Нехай кожен Твій день буде настільки
приємним для Тебе, наскільки це можливо,
нехай здоров'я не покидає Тебе.

Дякуємо Тобі за турботу, любов, тепло,
чудову родину, що навчила нас пошани
до Бога, церкви та любові до України.

Діти – Олена, Євгенія, Іван, Анна з родиною;

онуки – Івона, Ольга;

сестри – Ольга з дочкою Зенею, Стефанія;
парафіяни з Хшанова біля Елку

Об'єднання українців у Польщі
та управа гуртка у Банях-Мазурських запрошує
21 серпня 2021 року на

X БАРВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У БАНЯХ-МАЗУРСЬКИХ

Відкриття події – о 16.00.

(Місце – scena GOKiP Banie Mazurskie, ul. Sportowa 2).

Виступатимуть: • ансамбль пісні і танцю «Ослав'яни» з Мокрого • «The Ukrainian Folk» з Гурова-Лавецького • ансамбль «Журавка» з Гурова-Лавецького • молодіжний ансамбль «Надія» з Бань-Мазурських • церковний хор «Кринос» з Бань-Мазурських • ансамбль «Вервочки» з Орлі • ансамбль «Акварель» з Круклянок • Роман Барняк, Ігор Гайдаш та Друзі з Венгожева • Артур Михайлов та Юлія Карп.

Sponsorzy: Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Powiat Gołdapski, Gmina Banie Mazurskie.

ЧЕКАЄМО НА ВАС!

Nasze Slovo

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Łesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwanuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukrainia.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukrainia.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.